

วารสารชัยภูมิปริทรรศน์

Journal of Chaiyaphum Review

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2563)
Vol. 3 No. 2 (May – August 2020)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นวารสารตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย บทความทวิทัศน์หนังสือ และบทความวิชาการประเภทอื่นๆ
2. เพื่อเป็นสื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงวิชาการของนักวิจัยและนักวิชาการทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อเป็นวารสารเสนอองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานุรักษ์ตามหลักการศึกษาเชิงพุทธศาสนาและศาสตร์ต่างๆ
4. เพื่อพัฒนาวารสารให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาและเป็นการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลงานการวิจัยและบทความทางวิชาการทางพระพุทธศาสนาและศาสนาต่างๆ รวมทั้งปรัชญาให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน TCI

เจ้าของ

กองบรรณาธิการวารสารชัยภูมิปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ เลขที่ 97 หมู่ที่ 14 บ้านโนนเหลียม ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ 36000 โทรศัพท์ 082-134-1049, 082-443-9987

ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.

พระเทพภาวนาวิกรม

พระราชปริยัติกวี, ศ.ดร.

พระเทพปวรเมธี, รศ.ดร.

พระราชสีมาภรณ์

พระราชปริยัติมุนี, รศ.ดร.

พระราชสีมาภรณ์

พระโสภณรัตน์บัณฑิต, รศ.ดร.

พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.

พระครูปริยัติกิตติธำรง, รศ.ดร.

พระมหาสมบุญ วุฑฒิโกโร, รศ.ดร.

รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม

ผศ.ดร.สุรพล พรหมกุล

ราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์, กรรมการมหาเถรสมาคม

เจ้าคณะจังหวัดชัยภูมิ

อธิการบดี

รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร

รองอธิการบดีวิทยาเขตนครราชสีมา

คณบดีคณะพุทธศาสตร์

รองอธิการบดีวิทยาเขตนครราชสีมา

รองอธิการบดีวิทยาเขตขอนแก่น

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตร์

บรรณาธิการ

พระศรีสังฆญาณมุนี, ดร.

บรรณาธิการผู้ช่วย

พระมหาวิฑูรย์ สิริเมธี, ดร.

ดร.พูนศักดิ์ กมล

นางสาวกมัยธร มงคลกุล

กองบรรณาธิการ

พระเมธีสุตาภรณ์, ผศ.ดร.

พระครูสังวรวิจิตร, ผศ.ดร.

พระครูใบฎีกาหัสดี กิตตินนโท, ผศ.ดร.

พระมหาปัญญาวรรณ สิริภโท, ผศ.ดร.

รศ.ดร.ประเวศ อินทองปาน

ศ.ดร.วัชร งามจิตรเจริญ

ดร.กนกกรส ผลากรกุล

ผศ.ดร.ตามใจ อริสุทธิโยธิน

อัญชลี ยุคล ณ อยุธยา

ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

พระปลัดสุรวุฒิ ฉันทธมโม, ดร.

พระมหาหมื่นรินทร์ ปุริสุตโตโม, ผศ.ดร.

ผศ.ดร.วินัย ภูมิสุข

ดร.สุนทร ธนศิลป์พิชิต

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประธานกรรมการมูลนิธินายแพทย์สุจินต์ ผลากรกุล.

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

ดร.ปรธกร ปุระกัน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
ดร.กาญจพงศ์ สุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
ดร.พูนศักดิ์ กมล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
ดร.ทวี เลี้ยวประโคน	คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.กฤตสุขชิน พลเสน	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.มนัสวี ศรีนนท์	สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล

ฝ่ายจัดรูปเล่ม/สมาชิกวารสาร

พระมหาวิฑูรย์ สิทธิเมธี, ดร. ดร.พูนศักดิ์ กมล นางสาวกมัยธร มงคลกุล

พิมพ์ที่

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 97 หมู่ที่ 14 บ้านโนนเหลื่อม
ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ 36000 โทรศัพท์ 082-134-1049, 082-443-9987

บทบรรณาธิการ

ความเจริญเติบโตของวารสารนั้นต้องพิจารณาในหลายเรื่อง ทั้งในเรื่องคุณภาพและปริมาณ กล่าวคือเรื่องคุณภาพนั้น ทุกความล้วนได้รับการพิจารณาตรวจสอบบทความอย่างละเอียดรอบคอบ ส่วนเชิงปริมาณนั้นก็ได้รับบทความในจำนวนที่มากเกินไปเพื่อสะดวกกับการบริหารจัดการวารสาร โดยฉบับนี้มีจำนวน 5 เรื่องดังนี้

1. เรื่อง **วิกฤตโควิด 19 ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างไร** โดย ศรุตานนท์ ขอบประดิษฐ์ สรุปว่า วิกฤตการณ์ของเชื้อไวรัสผู้ป่วยที่มีการติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจ โดยจะแสดงอาการตั้งแต่ระดับความรุนแรงน้อย ได้แก่ คัดจมูก เจ็บคอ ไอ และมีไข้ โดยในบางรายที่มีอาการรุนแรงจะมีอาการปอดบวมหรือหายใจลำบากร่วมด้วยบางรายเสียชีวิตได้แต่พบไม่บ่อยนัก แต่หากผู้สูงอายุและผู้ที่มีโรคประจำตัว เช่น เบาหวาน และโรคหัวใจ จะเป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการเจ็บป่วยรุนแรงหากได้รับเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ที่กำลังแพร่ระบาดหนักทั่วโลกตอนนี้ และเมื่อปลายปี 2562 จนถึง ณ ปัจจุบัน สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ได้กระจายไปทั่วโลก โดยอัตราการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 นั้น ส่งผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 นี้ จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและความเหลื่อมล้ำที่จะเพิ่มสูงขึ้นได้ ซึ่งผลกระทบในระยะสั้นเหล่านี้ อาจ ส่งผลไปสู่ผลกระทบระยะยาวได้ เช่น การที่ประเทศจะสูญเสียขีดความสามารถในการแข่งขันและการเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจในระยะยาว (Long-Term Economic Growth) เนื่องจากจะต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมากในการ ป้องกันและรักษาเชื้อไวรัสโควิด-19 นี้ จนขาดแคลนทรัพยากรในการลงทุน ในโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น นอกจากนี้ ยังเกิดการสูญเสียทางด้านทุนมนุษย์ (Human Capital) ของประเทศ ที่จะต้องเจ็บไข้ได้ป่วยเรื้อรัง (เช่น โรคที่เกี่ยวข้องกับปอด) หรือการที่เด็ก นักเรียนนักศึกษาจะต้องหยุดเรียน โดยเฉพาะในประเทศที่มีฐานะยากจนที่ระบบการพัฒนาทุนมนุษย์อย่าง ระบบสาธารณสุขและระบบการศึกษายังไม่ครอบคลุมทั่วถึงนัก เมื่อคนไม่สามารถเดินทางออก จากบ้านได้ ธุรกิจจำนวนมากจึงได้ รับผลกระทบโดยตรง ไม่ว่าจะเป็น ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจค้าขาย ธุรกิจ ท่องเที่ยว ฯลฯ ในช่วงไม่กี่เดือนที่ผ่านมา บริษัทและห้างร้านจำนวนมาก ต้องทยอยปิดตัว และในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งสภาพแวดล้อม โรคอุบัติใหม่ และพฤติกรรมการใช้ชีวิตอย่างฉับพลัน ความหมายของ “New Normal เป็นการเรียนรู้วิถีชีวิตปกติรูปแบบใหม่เพื่อป้องกันตนเองและผู้อื่น คนที่ยังไม่ติดก็ระวังตัว มีการใส่หน้ากากอนามัย ล้างมือให้ถูกต้อง ไม่เอามือไปสัมผัสบริเวณใบหน้า มีระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ใช้ชีวิตในพื้นที่ส่วนรวม มีระยะห่างประมาณ 2 เมตร สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญและจะเป็นมาตรฐานในการดำเนินชีวิตของเราไปอีกนาน หรืออาจเป็นพฤติกรรมที่ต้องทำตลอดไป เพื่อไม่ให้เกิดการแพร่ระบาดโรคทางเดินหายใจอื่นๆ ไม่เฉพาะโควิด-19

2. เรื่อง **เป้าหมายของพระธรรมทูตไทยสายอินเดีย-เนปาลในการจัดการวัดเชิงวัฒนธรรม** โดย พระกิตติพงษ์ จิตคุตโต (หอมดอก) สรุปว่า บทความเรื่อง “เป้าหมายของพระธรรมทูตไทยสายอินเดีย-เนปาลในการจัดการวัดเชิงวัฒนธรรม” ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่า พระธรรมทูตไทยสายอินเดีย-เนปาล ได้วางเป้าหมาย 4 ด้าน (ภาวนา) คือ 1) ด้านกายภาวนา 2) ด้านศีลภาวนา 3) ด้านจิตตภาวนา และ 4) ด้านปัญญาภาวนา เป็นการบูรณาการ สิ่งสะท้อนให้เห็นที่เด่นชัดคือ ในด้านทางด้านกายภาพในมิติเชิงพื้นที่ด้านภูมิศาสตร์ หรือภูมิประวัติศาสตร์, สถาปัตยกรรมหรือถาวรวัตถุ สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่ให้ความสำคัญ

กลมกลืนเข้ากับท้องถิ่นให้มากที่สุด เพื่อไม่ให้ก่อให้เกิดความแปลกแยก ทั้งนี้พระธรรมทูตไทยยังส่งเสริมอนุเคราะห์ผู้คนในท้องถิ่นรอบวัดในด้านปัจจัย 4 อีกด้วย

3. เรื่อง **ความรู้ตามแนวทางของพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)** โดย ทวี เลี้ยวประโคน พนมนคร มีราคา มณีสวี ศรีนนท์ สรุพบว่า บทความเรื่องนี้ เป็นการนำเสนอเกี่ยวกับแนวความรู้ตามแนวทางของของพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ซึ่งเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบันที่มีบทบาททางการศึกษามาก โดยจะเห็นได้ว่าแนวทางเกี่ยวกับความรู้ของท่านนั้นจะเน้นไปที่กระบวนการพัฒนาการศึกษาหรือพัฒนาคนด้วยหลักไตรสิกขา ซึ่งประกอบไปด้วยศีล สมาธิ และปัญญา

4. เรื่อง **บทวิจารณ์หนังสือเรื่อง โอปปาติกะ ชีวิตหลังความตาย ผู้เขียน ดร.บรรจบ บรรณรุจิ** โดย พระภัทรชาพงษ์ สิริภทฺโท (กำชัยภูมิ) สรุพบว่า จากการอ่านหนังสือเล่มนี้ ทำให้ผู้วิจารณ์เริ่มไม่มั่นใจกับผลงานหนังสือเล่มอื่น ๆ ของผู้เขียน ผลงานหนังสือ โอปปาติกะ ชีวิตหลังความตายนี้ เป็นการนำเอาเรื่องเล่าเกี่ยวสิ่งเร้นลับ ผสมกับเรื่องในคัมภีร์ทางพุทธศาสนา มาเสนอ คุณค่าด้านวรรณกรรมของหนังสือช่วยสนับสนุนแนวคิดความเชื่อเกี่ยวจิตวิญญาณได้มากที่สุดทีเดียว เนื้อหาในหนังสือจึงออกมาในแนวชาวบ้านทั่วไป ไม่ถึงขั้นหนังสือวิชาการ แม้จากคำนำ ผู้เขียนจะออกตัวว่าเป็นงานเขียนติดวิชาการก็ตาม ผู้วิจารณ์อ่านแล้วไม่ได้คิดเช่นนั้น หนังสือเล่มนี้ พยายามปลุกฝังความเชื่อเกี่ยวกับภุติผีวิญญาณอย่างแท้จริง เนื้อหาของหนังสือเราสามารถหาได้จากเรื่องเล่าประสบการณ์ผีหลอกทั่วไป ที่ชาวบ้านมักนำมาเล่าสู่กันฟัง เรื่องแบบนี้จะถูกชาวบ้านนำมาเล่าสู่กันฟังในยามพบปะหน้ากัน หรือพูดคุยกันในยามว่าง เพื่อความบันเทิงทางอารมณ์ เพราะเรื่องราวเกี่ยวกับภุติผีวิญญาณนี้เป็นความเชื่อส่วนบุคคลที่เกิดขึ้นจากความหวาดกลัวของผู้คนในโลก เรื่องภุติผีวิญญาณมีเล่ากันทั่วโลกและก็ไม่เคยตกยุคสมัย โอปปาติกะ ถูกใช้เป็นชื่อหนังสือ ศัพท์ใหม่ที่ผู้คนยังไม่คุ้นเคยมากนัก โอปปาติกะ หมายถึง อุปติขันธ์ของสัตว์โลก ย่อมรับว่าคำนี้ ไม่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป อาจจะเป็นความหมายของมโนคติที่จะอธิบายกันให้เข้าใจได้ คำนี้ ใช้กับอะไร หมายถึงอะไรกัน เราอาจจะคุ้นเคยกับคำว่า จูติ ปฏิสนธิ มากกว่า คำว่า โอปปาติกะ ซึ่งเป็นกลุ่มคำเดียวกัน แม้แต่สองคำว่า จูติ และปฏิสนธิ มีการนำมาใช้เยอะ แต่ส่วนมากมักจะใช้ผิดความหมายกันเฉยเมื่อคำว่า โอปปาติกะ มาเป็นปกหนังสือ เราคาดหวังจะพบเจอสิ่งแปลกใหม่ในหนังสือเล่มนี้เหมือนชื่อของหนังสือ แต่หนังสือเต็มไปด้วยเรื่องเล่าภุติผีวิญญาณด้วยท่วงทำนองการเล่าแบบไทย ๆ การเล่าเรื่องผีหลอกที่คนทั่วไปนิยมกัน ถ้าผู้อ่านเคยได้อ่านหนังสือนิยายผี หรือเคยได้ฟังเรื่องเล่าประสบการณ์ทางวิญญาณ ผู้อ่านจะได้อารมณ์อย่างเดียวกันนั้นในหนังสือเล่มนี้ หนังสือเล่มนี้ไม่มีอะไรใหม่ หนังสือเล่มนี้เป็นการเล่าเรื่องราวของผีสาร ทั้งผีสารในคัมภีร์ทางศาสนา และผีสารในสังคมของคนทั่วไป ลักษณะการนำเสนอเป็นเรื่องเป็นราว เหมือนกับนิยายทั่วไป แต่ไม่ได้หวือหวาเหมือนนวนิยายสมัยใหม่ ยังเป็นการเล่าลำดับเรื่องราวแบบง่ายทั่วไป เริ่มจากต้นเรื่องไปเรื่อยสู่จุดจบของเรื่อง เพื่อนำเสนอความเชื่อเกี่ยวกับภุติผีวิญญาณ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและสไตล์การเล่าเรื่องของนิทานผี ถ้าผู้อ่านเป็นนักอ่านหนังสือทั่วไปคงไม่ติดใจอะไรกับหนังสือเล่มนี้ บางคนอาจจะชอบหนังสือเล่มนี้ เพราะผู้อ่านได้พบเรื่องราวของผีที่มาจากคัมภีร์ทางศาสนาและเรื่องราวของผีตามความเชื่อของคนในยุคปัจจุบันไปพร้อมกัน แต่สำหรับนักอ่านงานวิชาการด้านศาสนา หรือพวกนักอ่านเพื่อแสวงหาแนวคิดใหม่ ๆ อาจจะไม่ชอบหนังสือเล่มนี้ สรุป หนังสือเล่มนี้เป็นการนำเสนอเรื่องราวของภุติผี ปีศาจ วิญญาณ ที่มาจากคัมภีร์บ้าง ประสบการณ์ของผู้คนในยุคปัจจุบันบ้าง บางช่วงบางตอน ผู้เขียนได้นำหลักธรรมคำสอนทางศาสนา มาแทรกบ้าง เพื่อเพิ่มความหลากหลายด้านความเชื่อและอาจจะช่วยทำให้เรื่องเล่าเหล่านี้มีความเป็นจริงเป็นจังมากขึ้น

5. เรื่อง **ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน** โดย สมศักดิ์ สงวนดี สรุพบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานคือความรู้สึกดีมีเจตคติทางบวก อันเนื่องมาจากบุคคลทำงานแล้วได้รับการ

ตอบสนองความต้องการตามคาดหวังไว้ ปัจจัยสำคัญของการสร้างความพึงพอใจในงานนั้น ผู้บริหารจะต้องสร้างแรงจูงใจให้กับตัวเองและผู้ใต้บังคับบัญชา ส่วนผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จนั้นจะต้องมีสามัญสำนึกที่ดี และมีความสามารถที่จะวินิจฉัย วิเคราะห์ ช่างสังเกตและสนใจมองลึกลงไปถึงความแตกต่างในตัวผู้ใต้บังคับบัญชา และการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ จึงจะส่งผลให้งานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ตั้งไว้

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทบรรณาธิการ	ง
สารบัญ	ช
วิกฤตโควิด 19 ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างไร (Covid 19 Crisis Affect Social Change)	1
ศรุตานนท์ ซอบประดิษฐ์	
เป้าหมายของพระธรรมทูตไทยสายอินเดีย-เนปาลในการจัดการวัดเชิงวัฒนธรรม (The Goal of Thailand Dhammaduta Bhikkhus in India – Nepal in the cultural of Temple management)	15
พระกิตติพงษ์ จิตคุตโต (หอมดอก)	
ความรู้ตามแนวทางของพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (Knowledge according to the guidelines of Phra Brahma Pandit (Prayoon Dhammajitto)	22
ทวี เลี้ยวประโคน พนมนคร มีราคา มนัสวี ศรีนนท์	
บทวิจารณ์หนังสือ เรื่อง โอปปาติกะ ชีวิตหลังความตาย ผู้เขียน ดร.บรรจบ บรรณรุจิ พระภัทรชาพงษ์ สิริภทโท (กำชัยภูมิ)	27
ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน (Factors Affecting to Job Satisfaction)	34
สมศักดิ์ สงวนดี	
จริยธรรมการตีพิมพ์บทความในวารสารชัยภูมิปริทรรศน์	40
การเตรียมต้นฉบับเพื่อการเสนอจัดพิมพ์ในวารสารชัยภูมิปริทรรศน์	42

วิกฤตโควิด 19 ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างไร Covid 19 Crisis Affect Social Change

ศรุตานนท์ ชอบประดิษฐ์

Sarutanon Chobpradit

นักวิชาการอิสระ

Independent Academician

E-mail: raisangnita@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 8 สิงหาคม 2563

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 20 สิงหาคม 2563

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 25 สิงหาคม 2563

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้เพื่อศึกษาวิกฤตโควิด 19 ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างไร พบว่า วิกฤตการณ์ของเชื้อไวรัสผู้ป่วยที่มีการติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจ โดยจะแสดงอาการตั้งแต่ระดับความรุนแรงน้อย ได้แก่ คัดจมูก เจ็บคอ ไอ และมีไข้ โดยในบางรายที่มีอาการรุนแรงจะมีการปอดบวมหรือหายใจลำบากร่วมด้วยบางรายเสียชีวิตได้แต่พบไม่บ่อยนัก แต่หากผู้สูงอายุและผู้ที่มีโรคประจำตัว เช่น เบาหวาน และโรคหัวใจ จะเป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการเจ็บป่วยรุนแรงหากได้รับเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ที่กำลังแพร่ระบาดหนักทั่วโลกตอนนี้ และเมื่อปลายปี 2562 จนถึง ณ ปัจจุบัน สถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัสโควิด-19 ได้กระจายไปทั่วโลก โดยอัตราการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 นั้น ส่งผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 นี้ จะส่งผลต่อเนื่องไปสู่ระดับความยากจนและความเหลื่อมล้ำที่จะเพิ่มสูงขึ้นได้ ซึ่งผลกระทบในระยะสั้นเหล่านี้ อาจส่งผลไปสู่ผลกระทบระยะยาวได้ เช่น การที่ประเทศจะสูญเสียขีดความสามารถในการแข่งขันและการเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจในระยะยาว (Long-Term Economic Growth) เนื่องจากจะต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมากในการ ป้องกันและรักษาเชื้อไวรัสโควิด-19 นี้ จนขาดแคลนทรัพยากรในการลงทุน ในโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น นอกจากนี้ ยังเกิดการสูญเสียทางด้านทุนมนุษย์ (Human Capital) ของประเทศ ที่จะต้องเจ็บไข้ได้ป่วยเรื้อรัง (เช่นโรค ที่เกี่ยวข้องกับปอด) หรือการที่เด็กนักเรียนนักศึกษาจะต้องหยุดเรียน โดยเฉพาะในประเทศที่มีฐานะยากจนที่ระบบการพัฒนาทุนมนุษย์อย่าง ระบบสาธารณสุขและระบบการศึกษายังไม่ครอบคลุมทั่วถึงนัก เมื่อคนไม่สามารถเดินทางออกจากบ้านได้ ธุรกิจจำนวนมากจึงได้ รับผลกระทบโดยตรง ไม่ว่าจะเป็น ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจค้าขาย ธุรกิจ ท่องเที่ยว ฯลฯ ในช่วงไม่กี่เดือนที่ผ่านมา บริษัทและห้างร้านจำนวนมาก ต้องทยอยปิดตัว และในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งสภาพแวดล้อม โรคอุบัติใหม่ และพฤติกรรมการใช้ชีวิตอย่างฉับพลัน ความหมายของ “New Normal” เป็นการเรียนรู้วิถีชีวิตปกติรูปแบบใหม่เพื่อป้องกันตนเองและผู้อื่น คนที่ยังไม่ติดก็จะต้องระวังตัว มีการใส่หน้ากากอนามัย ล้างมือให้ถูกต้อง ไม่เอามือไปสัมผัสบริเวณใบหน้า มีระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ใช้ชีวิตในพื้นที่ส่วนรวม มีระยะห่างประมาณ 2 เมตร

สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญและจะเป็นมาตรฐานในการดำเนินชีวิตของเราไปอีกนาน หรืออาจเป็นพฤติกรรมที่ต้องทำตลอดไป เพื่อไม่ให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคทางเดินหายใจอื่นๆ ไม่เฉพาะโควิด-19
คำสำคัญ: วิกฤตไวรัสโควิด 19, ผลกระทบ, สังคมในยุค New Normal

Abstract

This article, in order to study the crisis of Covid 19, how it affects global change. Crisis of the virus, patients with respiratory tract infections the symptoms will show from a low level of severity, such as stuffy nose, sore throat, cough and fever. In some cases, severe symptoms include pneumonia or difficulty breathing. Some people can die but not often found. But if the elderly and people with chronic illnesses such as diabetes and heart disease are at risk of serious illness if they are exposed to a new strain of the corona virus that is spreading heavily all over the world right now. And at the end of 2019 to the present, the situation of the virus spread throughout the world the outbreak rate of the COV-19 virus is affected by the spread of the COV-19 virus, which will continue to lead to poverty and inequality that will increase. Which these short-term effects may Can result in long-term effects such as the country's loss of competitiveness and growth in the long-term economic growth because it requires a lot of resources to Prevention and treatment of the virus, Covid-19, until lack of resources to invest. In the necessary infrastructure. There is also a loss of human capital in the country that will suffer chronic illness (such as lung-related diseases) or children Students must stop studying. Especially in poor countries where human capital development systems like the public health system and education system are not comprehensive. When people are unable to leave their homes, many businesses can directly affected whether it is a restaurant business, a trading business, a tourist business, etc. In the past few months, many companies and stores must gradually shut down and in an era that has changed both the environment Emerging diseases and sudden behavior. The meaning of "New Normal is learning new ways of normal life in order to protect oneself and others People who are not addicted will be careful. There is a wearing mask. Wash your hands correctly do not touch hands with the face area there is a distance to society (Social Distancing), living in a common area. With a distance of about 2 meters. These are important and will be the standard of our lives for a long time or may be behavior that needs to be done forever To prevent the spread of other respiratory diseases Not only Covid-19

Keywords: Covid 19 crisis, Impact, Society in the New Normal

บทนำ

วิกฤตไวรัสโควิด-19 หมายถึง วิกฤตการณ์ของเชื้อไวรัสที่ถูกพบครั้งแรกในปี 1960 แต่ยังไม่ทราบแหล่งที่มาอย่างชัดเจนว่ามาจากที่ใด ซึ่งเป็นไวรัสที่จัดอยู่ในวงศ์ใหญ่ที่สุดในบรรดาไวรัสที่พบใน

ทั้งสัตว์และคน ไวรัสโคโรนายังเป็นสาเหตุทำให้เกิดความเจ็บป่วยต่าง ๆ ตั้งแต่โรคหวัดธรรมดาจนถึงโรคที่ทำให้เกิดความเจ็บป่วยอย่างรุนแรง เช่น โรคทางเดินหายใจตะวันออกกลาง (MERS) และโรคระบบทางเดินหายใจเฉียบพลันร้ายแรง (SARS) ผู้ที่ติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 นี้จะมีอาการเช่นเดียวกับผู้ป่วยที่มีการติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจ โดยจะแสดงอาการตั้งแต่ระดับความรุนแรงน้อย ได้แก่ คัดจมูก เจ็บคอ ไอ และมีไข้ โดยในบางรายที่มีอาการรุนแรงจะมีอาการปอดบวมหรือหายใจลำบาการ่วมด้วย บางรายเสียชีวิตได้แต่พบไม่บ่อยนัก แต่หากผู้สูงอายุและผู้ที่มีโรคประจำตัว เช่น เบาหวาน และโรคหัวใจ จะเป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการเจ็บป่วยรุนแรงหากได้รับเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ที่กำลังแพร่ระบาดหนักทั่วโลกตอนนี้ และเมื่อปลายปี 2562 จนถึง ณ ปัจจุบันสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัสโควิด-19 ได้กระจายไปทั่วโลก โดยอัตราการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 นั้น ส่งผลกระทบในการดำรงชีวิตของประชาชนคนไทยเป็นอย่างมาก (กรมควบคุมโรค.2563.ออนไลน์)

การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 นี้ทวีความรุนแรงมากขึ้นจะส่งผลกระทบต่อธุรกิจค้าปลีกในปี 2563 หดตัวที่ -14% หรือคิดเป็นเม็ดเงินที่หายไปราว 5 แสนล้านบาท จากรายงานการศึกษาของ Nielsen พบว่าผู้บริโภคมีการตอบสนองต่อสถานการณ์โรคระบาดเปลี่ยนแปลงไปตามระดับความรุนแรงในแต่ละระยะคือ 1) ช่วงเริ่มมีการระบาดในวงจำกัด จากการเดินทางเข้ามาของกลุ่มคนในประเทศที่มีการติดเชื้อ นำไปสู่ความต้องการสินค้าที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันสุขภาพ 2) ช่วงที่มีการแพร่ระบาดกันเองภายในประเทศ ส่งผลให้ผู้บริโภคมีความต้องการสินค้าที่จำเป็นสำหรับการป้องกันตัวเองมากขึ้นและต่อมาเมื่อการแพร่ระบาดภายในประเทศเพิ่มจำนวนมากขึ้นและมีจำนวนผู้เสียชีวิตมากขึ้นส่งผลให้ผู้บริโภคเริ่มมีการเตรียมการกักตุนสินค้าจำเป็น โดยมีการซื้อสินค้าเป็นจำนวนมากเกินกว่าช่วงเวลาปกติ 3) ช่วงที่มีการแพร่ระบาดในประเทศเพิ่มขึ้นเป็นวงกว้าง โดยที่ทางการเริ่มมาเอามาตรการฉุกเฉิน เช่น การกักกันการอยู่อาศัยมาใช้ การปิดเมือง และมีการกักกันการเดินทาง ส่งผลให้ผู้บริโภคมีการซื้อสินค้าผ่านทางช่องทาง online มากขึ้น รวมถึงอาจเริ่มมีปัญหาสินค้าบางชนิดขาดแคลนจนอาจส่งผลกระทบต่อการปรับขึ้นของราคาสินค้าบางหมวดที่ขาดตลาด 4) ช่วงที่สถานการณ์การแพร่ระบาดคลี่คลายจนกลับมาสู่ภาวะปกติ และส่งผลให้ผู้บริโภคมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมระยะยาวสุขภาพมากขึ้นและเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้จ่าย หันมาซื้อจากช่องทาง online เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภคดังกล่าวย่อมจะส่งผลกระทบโดยตรงต่อภาพรวมไม่ว่าจะเป็นระบบเศรษฐกิจสังคมและความเป็นอยู่เรื่องปากท้องของประชาชน โดยผู้เขียนได้รวบรวมประเด็นผลกระทบไว้หลักๆ 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ 2) ผลกระทบด้านสังคมความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศไทย ดังต่อไปนี้

1. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ (Economic impact)

สถานการณ์การระบาดของไวรัสโคโรนา หรือ COVID-19 ส่งผลให้รัฐบาลต้องใช้มาตรการที่เข้มข้นเพื่อควบคุมการระบาด โดยได้เริ่มใช้มาตรการล็อกดาวน์ในวันที่ 26 มีนาคม ไปจนถึงสิ้นเดือนเมษายนเป็นอย่างน้อย ส่งผลให้เศรษฐกิจหยุดชะงัก ซึ่งมาตรการต่างๆ นอกจากจะส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของเราแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อภาคธุรกิจ และเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศไทยอีกด้วย ทางด้านผลการวิจัยกรุงศรีได้ประเมินผลกระทบของโรคระบาดไวรัสโควิด-19 ว่าจะทำให้เศรษฐกิจโลกหดตัว 3.2% และเศรษฐกิจอาเซียนจะลดลงราว 2.1-5.4% จากสถานการณ์ปกติ หากมีการบังคับใช้มาตรการล็อกดาวน์ 2 เดือน โดยประเทศไทยจะได้รับผลกระทบมากที่สุดในปี 2020

ประเทศสมาชิกอาเซียน จากการที่นักท่องเที่ยวคาดว่าจะลดลง 60% จากปีที่แล้ว การขาดตอนของห่วงโซ่การผลิตทั้งในและต่างประเทศ และผลของตัวทวีคูณ ทำให้การเติบโตของเศรษฐกิจไทยในปีนี้อาจหดตัว 5.4% จากกรณีที่ไม่มีโรคระบาดวิจัยกรุงศรีจึงได้ปรับลดคาดการณ์ผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ (จีดีพี) ในปีนี้จากเดิมที่คาดการณ์ไว้ว่าจะหดตัว 0.8% เป็นหดตัวถึง 5.0% ซึ่งเป็นระดับต่ำสุดตั้งแต่วิกฤตต้มยำกุ้งในปี 1998 (เฉษฐา มีบุญลือ, 2559) เนื่องจากเศรษฐกิจไทยได้รับผลกระทบรุนแรงจากการระบาดของโควิด-19 มากกว่าที่เคยประเมินไว้

การปรับคาดการณ์จีดีพีในครั้งนี้ประเมินจากสมมติฐานที่ว่า สถานการณ์การระบาดของโควิด-19 อาจส่งผลให้เวลาการใช้มาตรการที่เข้มงวดขยายออกไป การส่งออกหดตัว และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวหยุดชะงัก ทั้งนี้ ได้รวมผลของมาตรการสนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการป้องกันความปั่นป่วนของตลาดเงินไว้แล้ว อีกทั้งยังคำนึงถึงภาวะภัยแล้ง ความล่าช้าในการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน บวกกับความเชื่อมั่นที่ลดลง และผลกระทบของ พ.ร.บ.งบประมาณแล้ว ในช่วงการระบาดของไวรัสภาคธุรกิจส่วนใหญ่ไม่สามารถรักษายอดขายและกำไรไว้ได้ บางบริษัทอาจมีกำไรลดลงและเงินทุนลดลง อย่างไรก็ตาม บริษัทที่มีสภาพคล่องสูงจะผ่านพ้นสถานการณ์ที่ยากลำบากไปได้ วิจัยกรุงศรีจึงใช้อัตราส่วนสภาพคล่อง (สินทรัพย์หมุนเวียนเปรียบเทียบกับหนี้สินหมุนเวียน) ในปัจจุบันมาประเมินความสามารถในการชำระหนี้ของบริษัทในระยะสั้น หากบริษัทมีสินทรัพย์หมุนเวียนมากกว่าหนี้สินหมุนเวียนจะสะท้อนว่า บริษัทมีความสามารถในการชำระหนี้ในปัจจุบัน ในขณะที่บริษัทที่มีสินทรัพย์หมุนเวียนต่ำกว่าหนี้สินหมุนเวียนอาจจะมีปัญหาสภาพคล่องอย่างรุนแรงจากการหยุดชะงักของภาคธุรกิจ (วิจัยกรุงศรี, 2563)

เมื่อนำข้อมูลจีดีพีรายภาคธุรกิจมาประเมินร่วมกับข้อมูลรายบริษัทแล้วพบว่า การระบาดของไวรัสส่งผลให้จำนวนบริษัทที่ขาดสภาพคล่องหรือสภาพคล่องตึงตัวมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยหากใช้มาตรการล็อกดาวน์สองเดือน บริษัทที่เปราะบางและอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพคล่องรุนแรงจะเพิ่มขึ้นจาก 102,076 บริษัทก่อนที่จะมีการระบาด ไปเป็น 192,046 บริษัท จากจำนวนบริษัทที่มีในประเทศไทยทั้งหมด 747,390 บริษัท หรือเพิ่มขึ้นเกือบ 2 เท่าตัว ในปีนี้ ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจสายการบิน และธุรกิจโรงแรมจะอยู่ในภาวะที่ยากลำบาก คาดว่าจำนวนผู้ประกอบการร้านอาหารที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้จะเพิ่มขึ้น 39% จากช่วงก่อนมีการระบาด ส่วนโรงแรมขนาดเล็กและสายการบินขนาดเล็ก จำนวนผู้ประกอบการที่ต้องการสภาพคล่องจะเพิ่มขึ้น 35% และ 27% ตามลำดับ (The Statista Portal, 2018) ในขณะเดียวกัน ธนาคารพาณิชย์จะมีโอกาสได้รับผลกระทบรุนแรงเช่นกันแต่เนื่องจากยังมีสภาพคล่องสูง จึงยังคงดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง หากประเมินผลกระทบแบ่งตามขนาดบริษัท บริษัทขนาดเล็กคือกลุ่มที่เปราะบางที่สุดโดยจำนวนบริษัทที่มีสินทรัพย์หมุนเวียนไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้เพิ่มขึ้น 19.3% ขณะที่บริษัทขนาดกลางและบริษัทขนาดใหญ่ที่อาจจะมีปัญหาสภาพคล่องมีจำนวนเพิ่มขึ้น 13.0% และ 7.2% ตามลำดับ ทั้งนี้ บริษัทขนาดใหญ่ที่อยู่ในธุรกิจร้านอาหาร ดิสเคอร์รยนต์ และโรงแรม มีความเสี่ยงสูงที่จะได้รับผลกระทบจากการระบาดของไวรัสโควิด-19 และมีความเสี่ยงที่จะผิมนัดชำระหนี้มากกว่าบริษัทใหญ่ในธุรกิจอื่น ๆ ส่วนบริษัทขนาดกลางที่มีความเปราะบางคือ ร้านอาหาร บริการทางการเงินอื่น ๆ และตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ (กรุงเทพธุรกิจ, 2563)

สำหรับจังหวัดที่อาจมีปัญหสภาพคล่องเพิ่มขึ้น ได้แก่ จังหวัดสมุทรสาคร จันทบุรี และชลบุรี เพราะเป็นแหล่งอุตสาหกรรมและท่องเที่ยวที่สำคัญ ส่วนในกรุงเทพฯ จำนวนบริษัทที่อาจมีปัญหสภาพคล่องเพิ่มขึ้น 20.6% ซึ่งอาจส่งผลให้โอกาสที่บริษัทจะผิมนัดชำระหนี้เพิ่มขึ้นได้ ทั้งยังอาจ

ก่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่อเศรษฐกิจในพื้นที่จากการลดการจ้างงานและรายได้ที่ลดลง การระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้บริษัทในประเทศไทยต้องการเงินหมุนเวียนระยะสั้นสูงถึง 1.7 ล้านล้านบาท หรือราว 10% ของจีดีพี (ประเมินจากจำนวนเงินที่มีไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้ของบริษัททั่วประเทศภายใน 1 ปีข้างหน้า) โดยภาคค้าส่งและค้าปลีกจะต้องการเงินหมุนเวียนราว 4 แสนล้านบาท เพื่อชำระหนี้ในระยะสั้น หากไม่มีการปรับโครงสร้างหนี้และปรับโครงสร้างธุรกิจ ในขณะที่ธุรกิจโรงแรม ขนส่งทางอากาศ และร้านอาหารจะต้องการใช้เงินราว 3 – 5 หมื่นล้านบาทเพื่อความอยู่รอดโดยรวมแล้ว เกือบ 60% ของบริษัทที่ประสบปัญหาจะต้องใช้เงินมากกว่า 1 ล้านบาทต่อบริษัท เพื่อผ่านวิกฤตสภาพคล่องในครั้งนี้

2. ผลกระทบด้านสังคมความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศไทย (The social impact of People's living in Thailand)

ในประวัติศาสตร์ มนุษย์เราได้ผ่านวิกฤตโรคระบาดมาแล้ว หลายครั้ง แต่คงไม่มีครั้งไหนที่ส่งผลกระทบต่อมนุษย์ สังคม และโลกได้ครอบคลุมมิติได้กว้างขวางได้เท่ากับ COVID-19 เพราะไวรัสตัวนี้ไม่เพียงแต่ส่งผลให้เกิดความเจ็บป่วยสูญเสียใน ระดับบุคคลแล้ว การระบาดของ coronavirus ยังส่งผลกระทบ ไปทั่วทุกมิติ และเกือบทุกประเทศ เนื่องจากนับแต่เราได้เข้าสู่ ยุคโลกาภิวัตน์ แม้เส้นเขตแดนรัฐยังจะแบ่งโลกออกเป็นประเทศ ตามที่แสดงในแผนที่ แต่การติดต่อค้าขาย การไปมาหาสู่ รวมทั้ง การสื่อสารบนโลกออนไลน์ ทำให้ผู้คนบนโลก ถูกผูกไว้อย่าง ใกล้เคียง และผลกระทบของการสัมผัสทางตรง ที่มาจากการสัมผัส และติดเชื้อ และผลกระทบทางใจ ที่มาจากการสื่อสารในโลกออนไลน์ ที่ทำให้การรับรู้ข่าวสาร การตั้งสติ และการตื่นตระหนก เกิดเป็นกระแสไปทั่วโลก และมีพลวัตที่รวดเร็ว รวมทั้งยังไม่มี ใครคาดเดาได้ว่า วิกฤตการณ์ครั้งนี้ จะยุติและผ่านพ้นไปเมื่อใด COVID-19 ความท้าทายต่อการปฏิสัมพันธ์ของ มนุษย์ในยุค Globalization และสังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2560)

อาการป่วยจาก COVID-19 อาจจะไม่รุนแรงสำหรับ คนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 81) แต่กลับเป็นโรคที่น่ากลัว สำหรับผู้สูงอายุและผู้ที่มีโรคประจำตัวบางอย่าง เช่น โรคหัวใจ โรคหอบ ฯลฯ และสิ่งที่จะช่วยลดหรือ ป้องกันการระบาดของไวรัสเพื่อมิให้ระบาดไปถึงกลุ่ม เสี่ยง คือ การหลีกเลี่ยงการปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นคนกลุ่มเสี่ยงหรือไม่ มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ด้วยความสามารถในการปฏิสัมพันธ์ที่ซับซ้อนของมนุษย์ทำให้สังคมมนุษย์มีการพัฒนาก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นการพบปะหรือเพื่อแลกเปลี่ยน ความคิดและเจรจาต่อรอง การรวมตัวเพื่อถ่ายทอด ความรู้เช่นในห้องเรียน และการเดินทางข้ามรัฐข้ามแดนด้วยเทคโนโลยีคมนาคมต่างๆ โดยเฉพาะในยุค globalization ที่มนุษย์ทั่วโลกเชื่อมต่อกันไม่ทางใดก็ ทางหนึ่ง แต่ตอนนี้กิจกรรมทางสังคม เหล่านี้ได้กลายเป็นการสนับสนุน การระบาด รัฐบาลและ ผู้เชี่ยวชาญ ทั่วโลกขอความร่วมมือจากประชาชน ให้งดการเดินทางทั้งในและต่าง ประเทศ งดการออกจากบ้าน งดการ รวมกลุ่มข้อปฏิบัติต่างๆ เหล่านี้ ทำให้ การดำเนินชีวิตและการเข้าสังคมของ มนุษย์เปลี่ยนไปโดยสิ้นเชิง

2.1 การเปลี่ยนแปลงของสังคม

เมื่อพูดถึงอาชีพที่มีความสำคัญ อย่างมากในช่วงวิกฤตการระบาดของ coronavirus แพทย์ พยาบาล และผู้ ให้บริการทางการแพทย์ในส่วนต่างๆ คงเป็นคนกลุ่มแรกๆ ที่ทุกคนนึกถึง เพราะเป็นสายอาชีพที่เป็นด่านหน้า ในการรับมือกับไวรัสและผู้ป่วย อย่างไรก็ตาม ในขณะที่คนส่วนใหญ่สามารถเก็บตัวในบ้านหรือทำงานจากที่บ้านเพื่อป้องกันตัวเองจากการ ระบาด ยังมีคนในอีกหลายสายอาชีพ ที่ยังต้องออกทำงานและเผชิญกับ ความเสี่ยง เช่น พนักงานในห้างสรรพสินค้าแผนกอาหาร

และซูปเปอร์มาร์เกตยังทำงานหนัก ในการจัดเตรียมสินค้าเพื่อให้ลูกค้าสามารถซื้อหาสินค้าที่ต้องการได้ พนักงานทำความสะอาด และเก็บขยะที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงเพื่อรักษาความสะอาดของบ้านเมือง คนขับรถแท็กซี่ และบริษัทขนส่งต่าง ๆ ที่ยังช่วยให้บริการ คนในพื้นที่ต่าง ๆ ยังสามารถเดินทางหรือส่งของหรือสินค้าให้กันได้ รวมถึง เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยต่าง ๆ ที่ยังต้องปฏิบัติหน้าที่เพื่อมั่นใจว่า ประชาชนอยู่ในภาวะเยียบ และ เจ้าหน้าที่ภาครัฐบางภาคส่วน เช่น สถานเอกอัครราชทูตในต่างประเทศที่มีหน้าที่ให้ข้อมูลให้ความช่วยเหลือกับประชาชนในขณะเดียวกัน มีหลายอาชีพ ที่เป็นที่ยอมรับกันว่าสามารถทำเงินได้มากกว่าอาชีพอื่น ๆ หรือมีความมั่นคง เป็นที่ใฝ่ฝันของหลายคน แต่กลับเป็น สายอาชีพแรก ๆ ที่ถูกระทบโดยวิกฤต COVID-19 ก่อนใคร เช่น นักบิน สายการบินพาณิชย์ซึ่งจะมีนักบิน จำนวนมากต้องตกงานเนื่องจากสาย การบินต่าง ๆ กำลังประสบปัญหา ไม่ สามารถให้บริการได้ตามปกติ นักร้อง นักแสดงเนื่องจากงานแสดงงานโชว์ ต่าง ๆ ต้องถูกยกเลิก วิกฤตครั้งนี้ทำให้เห็นว่าอาชีพที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยสี่และความอยู่รอดของมนุษย์เป็นอาชีพที่จะยังอยู่ต่อไปได้โดยเฉพาะในสถานการณ์ไม่ปกติ ในความเป็นจริงอยู่ที่ประชาชนจะต้องปรับตัว และเปลี่ยนพฤติกรรมหลายอย่าง เพื่อป้องกันตัวเองและช่วยลดการระบาด แต่การตระหนัก บางครั้งก็มีมากเกินไปจนกลายเป็นความตระหนกและก่อให้เกิด ความวุ่นวายขึ้นในสังคม ปรากฏการณ์แรกที่เราได้เห็นกันคือการเหยียดเชื้อชาติในสถานการณ์ COVID-19 การเกลียดกลัว ชาวต่างชาติหรือ คนจีน (Xenophobia) เกิดจากความไม่รู้ ความกลัว และการตัดสินคนที่ stereotype ซึ่งชาวตะวันตกมองว่า COVID-19 เป็นโรคที่เกิดจากคนจีน จึงเกิดความกลัวและความเกลียดชัง คนเอเชียจึงเกิดเหตุการณ์ทำร้ายชาว เอเชียขึ้นตามที่เห็นในข่าว แต่ในปัจจุบันเหตุการณ์ก็เริ่มกลับตาลปัตร กลายเป็นคนเอเชียก็เริ่มกลัวฝรั่งบ้าง เพราะการแพร่ระบาดในยุโรปและสหรัฐอเมริกา ดูจะรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ การกักตุนสินค้า เป็นที่เข้าใจได้ว่า ในสถานการณ์ที่ไม่ปกติ (กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม, 2563)

ทั้งหมดนี้การดำรงชีวิตของมนุษย์เราจะต้องเตรียมความพร้อมเพื่อความอยู่รอด อย่างไรก็ตาม โดยหลักการแล้ว การกักตุนสินค้าจำนวนมาก ๆ ไม่มีความจำเป็นในสถานการณ์นี้ ถึงแม้ว่าหลายคนจะมองว่าเป็นสิทธิ ส่วนบุคคลในการกักตุนสินค้า แต่การทำเช่นนี้ก่อให้เกิดปัญหาที่ตามมา เช่น คนที่มีรายได้น้อยหรือผู้สูงอายุ ไม่สามารถเข้าถึงสินค้าที่จำเป็นได้ ความวุ่นวายการ แ่งแย่งสินค้า ปัญหา การโก่งราคาและผู้ค้าที่ฉวยโอกาส ไปจนถึงปัญหาหน้ากากขาดแคลนซึ่ง กระทบไปถึงแพทย์และผู้ให้บริการทางการแพทย์ซึ่งมีความจำเป็น ซึ่งหาก ประชาชนมีความเข้าใจ และปฏิบัติตนในแบบที่เหมาะสมจะทำให้เราสามารถหลีกเลี่ยงปัญหาเหล่านี้ได้

2.2 ความเป็นอยู่ของประชาชน

ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 นี้ จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจระดับความ ยากจนและความเหลื่อมล้ำที่จะเพิ่มสูงขึ้นได้ ซึ่งผลกระทบในระยะสั้นเหล่านี้ อาจ ส่งผลไปสู่ผลกระทบ ระยะยาวได้ เช่น การที่ประเทศจะสูญเสียขีดความสามารถในการแข่งขันและการเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจในระยะยาว (Long-Term Economic Growth) เนื่องจากจะ ต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมาก ในการ ป้องกันและรักษาเชื้อไวรัสโควิด-19 นี้จนขาดแคลนทรัพยากรในการลงทุน ในโครงสร้าง พื้นฐานที่จำเป็น นอกจากนี้ ยังเกิดการสูญเสียทางด้านทุนมนุษย์ (Human Capital) ของประเทศที่ จะต้องเจ็บไข้ได้ป่วยเรื้อรัง (เช่นโรค ที่เกี่ยวข้องกับปอด) หรือการที่เด็ก นักเรียนนักศึกษาจะต้องหยุด เรียน โดยเฉพาะในประเทศที่มีฐานะยากจนที่ระบบการพัฒนาทุนมนุษย์อย่างระบบสาธารณสุขและ ระบบการศึกษายังไม่ครอบคลุมทั่วถึงนัก เมื่อคนไม่สามารถเดินทางออกจากบ้านได้ ธุรกิจจำนวนมาก

จึงได้รับผลกระทบโดยตรง ไม่ว่าจะเป็น ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจค้าขาย ธุรกิจท่องเที่ยว ฯลฯ ในช่วงไม่กี่เดือนที่ผ่านมา บริษัทและห้างร้านจำนวนมาก ต้องทยอยปิดตัว อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางวิกฤต ธุรกิจบางอย่างกลับ พบช่องทางและโอกาสที่จะอยู่รอด เมื่อไม่สามารถออกไปทานอาหารที่ร้านอาหารได้ บริการส่งอาหารที่บ้าน เช่น Food panda จึง เป็นทางเลือกที่เหลือ โดยลูกค้า สามารถสั่งซื้ออาหารได้ผ่าน mobile app หรือสื่อ online ไม่จำเป็นต้อง ออกจากบ้านหรือปฏิสัมพันธ์กับใคร นักวิเคราะห์เศรษฐกิจ เชื่อว่าเราจะ ได้เห็นยอดขายของบริษัทผู้ให้บริการ เหล่านี้สูงขึ้นในช่วงนี้ เมื่อคนมีความตระหนัก ถึงความ สำคัญของสุขอนามัยที่ดี สินค้าและ บริการด้านสุขภาพกลายเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิต เช่น หน้ากากอนามัย เจลแอลกอฮอล์ ถุงมือ ฯลฯ ธุรกิจสร้างสรรค์อื่น ๆ ที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อตอบสนองพฤติกรรมใหม่ของผู้บริโภค เช่น โรงภาพยนตร์แบบ Drive-in หรือโรงแรมที่ปรับปรุงเพื่อ ใช้เป็นสถานที่ให้บริการแก่ผู้ที่ต้องการกักตัวดูอาการ COVID-19

ด้วยสถานการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นในประเทศไทย จึงประกาศราชกิจจานุเบกษา พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินโดยห้ามออกนอกเคหสถานทั่วราชอาณาจักร เว้นแต่มีความจำเป็นภายใต้การปกครองของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี เล็งเห็นถึงความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชนในประเทศไทยจึงได้ประชุมหารือกับส่วนภาครัฐทุกส่วน จึงได้ข้อสำหรับมาตรการช่วยเหลือเยียวยากรณี COVID-19 โดยมีมาตรการไว้ทั้ง 13 ข้อ ดังต่อไปนี้ (สำนักข่าวไทยพีบีเอส, 2563)

1. ลดเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคม ของนายจ้างและลูกจ้าง ซึ่งเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 ในส่วนของนายจ้างเหลือ 4% จากเดิม 5% ส่วนผู้ประกันตน เหลือ 1% และลดหย่อนเงินสมทบให้ผู้ประกันตนตามมาตรา 39 เหลือเงิน

2. มาตรการเยียวยากลุ่มแรงงาน ลูกจ้างชั่วคราว อาชีพอิสระที่ไม่อยู่ในระบบประกันสังคม รวมถึงผู้ส่งเงินประกันสังคมตามมาตรา 4 ซึ่งได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 โดยกระทรวงการคลังได้ออกมาตรการชดเชยรายได้คนละ 5,000 บาทต่อเดือน เป็นระยะเวลา 3 เดือน ตั้งแต่เดือน เม.ย.-มิ.ย.2563 เป้าหมายผู้เข้าร่วมโครงการ 3 ล้านคน วงเงิน 45,000 ล้านบาท เปิดลงทะเบียนผ่านเว็บไซต์ www.เราไม่ทิ้งกัน.com ตั้งแต่วันที่ 18.00 น.ของวันที่ 28 มี.ค. 2563 เป็นต้นไป

3. งบจ้างงาน สำหรับการจ้างงานประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 วงเงิน 2,700 ล้านบาท ระยะเวลาการจ้างงานไม่เกิน 6 เดือน และอัตราค่าจ้างต่อเดือนไม่เกิน 9,000 บาท

4. มาตรการช่วยเหลือบรรเทาผลกระทบต่อค่าครองชีพประชาชน โดยลดราคาขายปลีกก๊าซหุงต้ม (LPG) ลดลง 21.87 บาทต่อกิโลกรัม เหลือ 18.87 บาทต่อกิโลกรัม หรือลดลง 3 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งจะทำให้ก๊าซหุงต้มถังขนาด 15 กิโลกรัม จะลดลงจาก 363 บาท เหลือ 318 บาท มีผลตั้งแต่วันที่ 24 มี.ค.เป็นต้นไป พร้อมทั้งปรับลดการเก็บเงินเข้ากองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง เพื่อลดราคาขายปลีกน้ำมันลงลิตรละ 50 สตางค์ เป็นเวลา 2 เดือน

5. มาตรการลดค่าไฟฟ้าในอัตรา 3% ให้กับผู้ใช้ไฟฟ้าทุกประเภทเป็นเวลา 3 เดือน หรือตั้งแต่เดือนเม.ย.-มิ.ย.2563 ซึ่งจะใช้งบประมาณ 5,160 ล้านบาท และคืนเงินประกันการใช้ไฟฟ้า (ค่าประกันมิเตอร์ไฟฟ้า) ให้กับผู้ใช้ประเภทที่ 1 คือบ้านที่อยู่อาศัยและกิจการขนาดเล็ก รวมทั้งสิ้น 22.17 ล้านราย วงเงินรวม 32,700 ล้านบาท รวมทั้งการขยายเวลาชำระค่าไฟฟ้าไม่เกิน 6 เดือนของแต่ละรอบบิล สำหรับผู้ใช้ไฟฟ้าที่เป็นกิจการเฉพาะอย่าง ได้แก่ ธุรกิจโรงแรม กิจการให้เช่าที่พักอาศัย

โดยจะไม่มีการคิดอัตราดอกเบี้ยในช่วงเวลาที่ผ่อนผัน สำหรับใบแจ้งค่าไฟฟ้า ประจำเดือนเมษายน – พฤษภาคม 2563 ทั้งนี้ ผู้ใช้ไฟฟ้าที่มีความประสงค์ขอรับความช่วยเหลือสามารถติดต่อได้ที่สำนักงานการไฟฟ้าในพื้นที่

6. มาตรการลดค่าน้ำประปาในอัตรา 3% ให้กับผู้ใช้ทุกประเภทเป็นเวลา 3 เดือน หรือตั้งแต่เดือน เม.ย.-มิ.ย.2563 คาดว่าจะใช้งบประมาณ 330 ล้านบาท และคืนเงินประกันการใช้น้ำให้กับผู้ใช้ทุกประเภทที่ 1 ที่พักอาศัย รวม 5.7 ล้านราย วงเงิน 2,834 ล้านบาท ทั้งนี้ ผู้วางเงินประกันการใช้น้ำสามารถตรวจสอบสิทธิและแจ้งความประสงค์เพื่อขอคืนเงินประกันผ่านช่องทางต่างๆรวมทั้งการขยายเวลาชำระค่าน้ำประปาไม่เกิน 6 เดือนของแต่ละรอบบิล สำหรับผู้ใช้ไฟฟ้าที่เป็นกิจการเฉพาะอย่าง ได้แก่ ธุรกิจโรงแรม กิจการให้เช่าที่พักอาศัย โดยจะไม่มีการคิดอัตราดอกเบี้ยในช่วงเวลาที่ผ่อนผัน ซึ่งจะมีผู้ได้ประโยชน์ 30,900 ราย

7. สถานธนาุเคราะห์ (สธค.) รัฐบาลนำของรัฐบาลในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือ พม. ขยายเวลาตัวจำนำ 90 วัน แก่ผู้มาใช้บริการวงเงินไม่เกิน 10,000 บาท ที่มีตัวจำนำตั้งแต่วันที่ 3 ม.ค.-31 มี.ค.2563 จะขยายอายุตัวจำนำจาก 4 เดือน 30 วัน เป็น 4 เดือน 120 วัน โดยไม่คิดดอกเบี้ย แต่ต้องมาลงทะเบียนที่ สธค.ทุกแห่ง ตั้งแต่วันที่ 1 เม.ย.-31 พ.ค. 2563 จำกัด 1 คน 1 สิทธิ ส่วนอัตราดอกเบี้ยที่ให้บริการรัฐบาลนำจะอยู่ที่ 5,000 บาท ดอกเบี้ย 0.25%, 10,000 บาท ดอกเบี้ย 0.75%, 10,000-20,000 บาท ดอกเบี้ย 1% และ 100,000 บาท ดอกเบี้ย 1.25% สถานธนาบาล รัฐบาลนำที่อยู่ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีมาตรการผ่อนผันหรือยืดระยะเวลาในการชำระหนี้แก่ผู้จำนำที่ได้มาจำนำในเดือน ก.พ.-มิ.ย.2563 ให้ขยายเวลาไถ่ถอนทรัพย์สินรัฐบาลนำไปอีกเป็นระยะเวลา 1 เดือน นับจากวันครบกำหนดระยะเวลาตามกฎหมาย (4 เดือน 30 วัน)นอกจากนี้ ยังให้ปรับลดอัตราดอกเบี้ยสำหรับผู้ที่น่าทรัพย์สินมาจำนำ ในระหว่างวันที่ 1 เม.ย.-30 มิ.ย.2563 ดังนี้ เงินต้นไม่เกิน 5,000 บาท คิดอัตราดอกเบี้ย 0.125% ต่อเดือน, เงินต้นเกินกว่า 5,000 บาท คิดอัตราดอกเบี้ย 1% ต่อเดือน

8. มาตรการด้านภาษี โดยเลื่อนกำหนดเวลาการยื่นแบบและชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาออกไปเป็นสิงหาคม 2563, ยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับค่าตอบแทนในการเลี้ยงดูของบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข, เพิ่มวงเงินหักลดหย่อนค่าเบี้ยประกันสุขภาพ, เลื่อนเวลาการชำระภาษีเงินได้นิติบุคคล, มาตรการทางภาษีอากรและค่าธรรมเนียมเพื่อสนับสนุนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ และยกเว้นอากรขาเข้าของที่ใช้รักษา วินิจฉัย หรือป้องกันโรค COVID-19, มาตรการขยายเวลาการยื่นแบบรายการภาษีพร้อมกับชำระภาษีของสถานบริการที่ประกอบกิจการตามบัญชีพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 และมาตรการขยายเวลาการชำระภาษีให้แก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสินค้าน้ำมันและผลิตภัณฑ์น้ำมัน

9. มาตรการด้านการเงิน โครงการสินเชื่อเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้มีอาชีพอิสระที่ได้รับผลกระทบจาก COVID-19, โครงการสินเชื่อเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้มีรายได้ประจำที่ได้รับผลกระทบจาก COVID-19, โครงการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำสำหรับสำนักงานธนาุเคราะห์เพื่อช่วยเหลือประชาชนฐานรากที่ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการระบาดของ COVID-19 และโครงการสินเชื่อเพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการรายย่อยที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของ COVID-19

10. สิทธิประโยชน์ทางภาษี เพื่อสนับสนุนการบริจาคแก้ไขปัญหาโรค COVID-19

10.1 บุคคลธรรมดา บริจาคเงินหรือทรัพย์สินให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการเกี่ยวกับการป้องกัน ระวัง ยับยั้งการแพร่ระบาดของโรค COVID-19

สามารถนำมาหักค่าลดหย่อนได้เท่าที่จำนวนบริจาค แต่เมื่อรวมกับเงินบริจาคตามมาตรา 47 (7) แห่งประมวลรัษฎากรแล้ว ต้องไม่เกิน 10% ของเงินได้พึงประเมินหลังจากหักค่าใช้จ่ายและหักค่าลดหย่อนอื่น ๆ แล้ว

10.2 บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล บริจาคเงินหรือทรัพย์สินให้แก่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการเกี่ยวกับการป้องกัน ระวัง ยับยั้งการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 สามารถนำมาหักเป็นรายจ่ายได้เท่าจำนวนที่บริจาค แต่เมื่อรวมกับรายจ่ายเพื่อการกุศลสาธารณะหรือเพื่อการสาธารณประโยชน์ และเพื่อการศึกษาหรือเพื่อการกีฬา ตามมาตรา 65 ตรี (3) แห่งประมวลรัษฎากรแล้ว ต้องไม่เกิน 2% ของกำไรสุทธิ

10.3 ยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มให้แก่ผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม กรณีบริจาคเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการเกี่ยวกับการป้องกัน ระวัง ยับยั้งการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ COVID-19

ทั้งนี้ การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีทั้งหมด มีผลใช้บังคับสำหรับการบริจาคผ่านระบบบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ของกรมสรรพากร (e-Donation) ที่ได้กระทำตั้งแต่วันที่ 5 มี.ค.2563 ถึงวันที่ 5 มี.ค.2564

11. สินเชื่อพิเศษเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มสภาพคล่องชั่วคราวในการดำรงชีวิตแก่ประชาชนที่มีรายได้ประจำ โดยธนาคารออมสิน สนับสนุนสินเชื่อวงเงินรวม 20,000 ล้านบาท วงเงินกู้สูงสุด 50,000 บาท คิดอัตราดอกเบี้ยคงที่ไม่เกิน 0.35% ต่อเดือน ระยะเวลาไม่เกิน 3 ปี รับคำขอสินเชื่อถึงวันที่ 30 ธ.ค.2563

12. สินเชื่อฉุกเฉิน เพื่อเพิ่มสภาพคล่องชั่วคราวในการดำรงชีวิตแก่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากไวรัส COVID-19 โดยให้ธนาคารออมสิน และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สนับสนุนสินเชื่อวงเงินรวม 40,000 ล้านบาท วงเงินสูงสุด 10,000 บาท คิดดอกเบี้ยคงที่ไม่เกิน 0.10% ต่อเดือน ระยะเวลาไม่เกิน 2 ปี 6 เดือน ปลอดชำระเงินต้นและดอกเบี้ย 6 เดือน

13. ให้ธนาคารออมสินสนับสนุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ 2,000 ล้านบาท โดยให้สำนักงานธนานุเคราะห์ นำไปเป็นทุนปล่อยกู้ให้ประชาชน คิดอัตราดอกเบี้ยไม่เกิน 0.125% ต่อเดือน ระยะเวลา 2 ปี (สำนักข่าวไทยพีบีเอส. 2563. ออนไลน์)

จากมาตรการทั้งหมดนี้ส่งผลให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ได้รับการช่วยเหลือเยียวยาจากรัฐบาลเป็นอย่างมาก แต่ก็ยังพบว่าประชาชนบางกลุ่มไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างเต็มที่ จะเห็นได้จากข่าวที่นำเสนอออกมาพบว่ากลุ่มประชาชนที่เป็นกลุ่มคนสูงวัยส่วนใหญ่ไม่สามารถใช้ระบบอินเทอร์เน็ต เพราะไม่มีความรู้ทางด้านนี้จึงรวมตัวกันออกมาเรียกร้องรัฐบาลให้เปิดการลงทะเบียนโครงการ “เราไม่ทิ้งกัน” อีกครั้งโดยให้รัฐบาลจัดตั้งศูนย์กลางเพื่อรับลงทะเบียนในครั้งนี้ และกรณีการขอรับเงินประกันค่าไฟ เช่นเดียวกันที่ต้องให้มีการลงทะเบียนผ่านอินเทอร์เน็ตก็ยังพบปัญหาในส่วนนี้อยู่บ้าง และอีกหลาย มาตรการของรัฐบาลก็ยังพบปัญหาเดิมๆตามมา อย่างไรก็ตามการจัดการมาตรการทั้งหมดนี้รัฐบาลก็ตั้งใจบรรเทาทุกข์ร้อนของประชาชนทั่วประเทศ

สังคมในยุค New Normal

ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งสภาพแวดล้อม โรคอุบัติใหม่ และพฤติกรรมการใช้ชีวิตอย่างฉับพลัน ความหมายของ “New Normal” ในอดีตกับปัจจุบัน และการเรียนรู้วิถีชีวิตปกติรูปแบบใหม่

เพื่อป้องกันตนเองและผู้อื่น สมัยก่อน New Normal เขาใช้กับสถานะเศรษฐกิจ ซึ่งมีมานานหลายปีแล้ว ตั้งแต่สมัยวิกฤตแฮมเบอร์เกอร์ เมื่อปี 2007 ยุคนั้นเศรษฐกิจโลกขยายและเติบโตอย่างรวดเร็ว จนเกิดวิกฤตทำให้ทุกอย่างซาลง ทุกอย่างเปลี่ยน เศรษฐกิจกลับมาโตใหม่เป็นวัฏจักร ซึ่งวิกฤตแฮมเบอร์เกอร์ในอเมริกา แก้ไขด้วยการนำเงินมาใช้เยอะจนกลายเป็นหนี้ เพื่อผลักดันให้ภาคธุรกิจกลับมาเหมือนเดิม จนเกิดคำว่า “New Normal” แต่ก็ไม่สามารถทำให้เศรษฐกิจกลับมาเหมือนเดิมจากที่เคยมี GDP 10 กว่า% กลับมาอยู่ที่ต่ำกว่า 7% ซึ่งไม่ดีเหมือนที่เคยเป็น (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2562)

อย่างไรก็ตาม วิกฤตโควิด-19 มีผลด้านเศรษฐกิจ สังคมในยุค New Normal จึงจะเป็นทั้งเรื่องของเศรษฐกิจ วิถีชีวิตของคน การจับจ่ายใช้สอย การบริโภค การไปทำงาน การใช้บริการขนส่งสาธารณะการเดินทาง การท่องเที่ยว แม้กระทั่งการเข้าไปใช้ในสถานรักษาพยาบาล New Normal หลังโควิด-19 มีผลกับทุกคนไม่ใช่เฉพาะธุรกิจ สถาบันการเงิน ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ แต่วิถีชีวิตของคนที่จะต้องเปลี่ยนไปแม้สถานการณ์ดีขึ้นแต่ยังคงมาตรการเดิม สิ่งที่ต้องทำในยุค New Normal ของวันนี้ ก็คือ ทำอย่างไรก็ได้ที่จะการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค เพื่อลดผลกระทบอื่นๆ ที่จะตามมาเป็นลูกโซ่ กลับไปที่ปัญหาตอนแรกที่มีคนไข้เยอะ แต่ละวันมีคนเป็นร้อยถูกวินิจฉัยว่าติดเชื้อโควิด-19 คนที่ยังไม่ติดก็จะระวังตัว มีการใส่หน้ากากอนามัย ล้างมือให้ถูกต้อง ไม่เอามือไปสัมผัสบริเวณใบหน้า มีระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ใช้ชีวิตในพื้นที่ส่วนรวม มีระยะห่างประมาณ 2 เมตร สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญและจะเป็นมาตรฐานในการดำเนินชีวิตของเราไปอีกนาน หรืออาจเป็นพฤติกรรมที่ต้องทำตลอดไป เพื่อไม่ให้เกิดการแพร่ระบาดโรคทางเดินหายใจอื่น ๆ ไม่เฉพาะโควิด-19”และในช่วงที่กำลังอยู่ระหว่างการคลายล็อก หลาย ๆ ธุรกิจกลับมาเปิดให้บริการ พนักงานกลับเข้ามาทำงานในออฟฟิศ ซึ่งเป็นสิ่งที่หลายฝ่ายมีความกังวลว่า การแพร่ระบาดจะกลับมาอีกครั้งหรือไม่ ซึ่งในช่วงที่รัฐบาลมีการคลายล็อก พนักงานทยอยกลับเข้ามาทำงาน บริษัทยังต้องคงนโยบายเดิมที่ทำมาตั้งแต่ช่วงที่มีการระบาด ป้องกันตนเองไม่ให้รับและแพร่เชื้อให้คนอื่น การที่ต้องใส่หน้ากากอนามัยมาที่ทำงาน ในระหว่างทำงาน การล้างมือ เวลาจับสัมผัสพื้นที่ต่าง ๆ ในออฟฟิศ พื้นที่ใช้ร่วมกัน สิ่งของที่ใช้ร่วมกัน การวัดอุณหภูมิก่อนเข้าที่ทำงาน การสังเกตอาการ ว่ามีอาการไม่สบาย เจ็บป่วย หรือคนที่บ้านที่มีอาการเจ็บป่วย ต้องรายงานหัวหน้าหน่วยงาน การแยกตนเองออกจากผู้อื่น และควรรีบไปพบแพทย์ เพื่อรับการตรวจวินิจฉัยต่อไปที่สำคัญ พนักงานที่ไม่ได้เดินทางด้วยพาหนะส่วนตัว ใช้ระบบขนส่งสาธารณะต้องดูว่า นโยบายของการขนส่งสาธารณะนั้น ๆ ใช้มานานแค่ไหน มีการเว้นระยะห่างหรือไม่ต้องระวัง แม้กระทั่งห้องน้ำ ลิฟท์สาธารณะ ในอาคารที่ทำงาน เป็นสิ่งที่เราต้องปฏิบัติต่อไป สถานการณ์ตอนนี้ยังประมาณไม่ได้แม้ว่าสถานการณ์แพร่ระบาดโควิด-19 ในประเทศไทยจะควบคุมได้ดี พบผู้ป่วยใหม่น้อยหรือไม่พบเลยในบางวัน ไม่ได้หมายความว่า จะไม่เกิดการระบาดระลอก 2 ซึ่งอาจจะเกิดหลังจากที่เริ่มผ่อนปรนทุกอย่าง แล้วละเลยการป้องกันตนเอง ไม่ใส่หน้ากากอนามัย ไม่ล้างมือ เพราะจะมีกลุ่มหนึ่งที่ไม่มีใครทราบว่าอาจเป็นพาหะ และมีเชื้ออยู่มากหรือน้อยทั้งในประเทศไทย หรือแม้กระทั่งต่างประเทศ ซึ่งคนกลุ่มนี้สามารถแพร่เชื้อให้คนอื่นได้เหมือนกัน หากเรายังปฏิบัติตามมาตรการการป้องกันเหมือนเดิม ก็จะช่วยยับยั้งการระบาดได้ (กรมควบคุมโรค, 2563)

นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มคนใช้จากต่างประเทศ ในประเทศไทยซึ่งเราควบคุมการระบาดได้ดี และยังมีคนไทยที่อยู่ต่างประเทศก็อยากกลับเข้ามาประเทศไทย หรือคนต่างชาติเองที่ต้องการเดินทางเข้ามายังประเทศไทย ซึ่งขึ้นอยู่กับนโยบายรัฐบาลว่า จะมีนโยบายกักกันเขานานแค่ไหน และมี

มาตรการอย่างไร เพื่อป้องกันการนำเชื้อเข้ามาแพร่ในประเทศวิถีชีวิตเปลี่ยน คนเปลี่ยน หลังโควิด-19 ส่งผลให้สังคมใน New Normal จากโควิด-19 กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทุกภาคส่วน ด้านการแพทย์มีการนำเทคโนโลยี Telemedicine เข้ามาใช้ในการรักษาพยาบาลเพื่อลดความเสี่ยงในการติดเชื้อ ช่วงที่พนักงาน Work from home ก็ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย และยังพบอีกว่า การทำงานที่บ้านไม่ได้ลด Productivity แต่สามารถลดค่าใช้จ่าย เช่น ค่าเช่าสถานที่ทำงานได้ ซึ่งเชื่อว่าอาจมีหลายกลุ่มที่เปลี่ยนไปทำงานที่บ้าน สำหรับ คนไข้เอง ก็อาจจะไม่จำเป็นต้องมาโรงพยาบาล อาจจะใช้ Telemedicine เป็นตัวเชื่อมระหว่างแพทย์ พยาบาล และคนไข้ ในการดูแล Lab วัดความดัน การเต้นของหัวใจ ซึ่งคนไข้สามารถทำเองได้ และมีการบันทึกข้อมูล มีเครื่องมือที่มีคุณภาพที่ดีขึ้นในการประเมินสมรรถนะร่างกายคนไข้ อนาคตอาจจะมีการนำเทคโนโลยีไปฟังเสียงหัวใจ ปอด ผ่าน Telemedicine ผมคิดว่า อีกไม่กี่เดือนน่าจะมีการนำเข้ามาเพื่อรองรับความต้องการนี้จะเป็น New Normal เหมือนกันด้านการแพทย์ มีการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบโรงพยาบาล การส่งยา การเจาะเลือด การเรียกเก็บเงิน หรือแม้กระทั่งระบบประกันสุขภาพที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

วิกฤตไวรัสโควิด-19 หมายถึง วิกฤตการณ์ไวรัสที่จัดอยู่ในวงศ์ใหญ่ที่สุดในบรรดาไวรัสที่พบในทั้งสัตว์และคน ไวรัสโคโรนายังเป็นสาเหตุทำให้เกิดความเจ็บป่วยต่าง ๆ ตั้งแต่โรคหวัดธรรมดาจนถึงโรคที่ทำให้เกิดความเจ็บป่วยอย่างรุนแรง เช่น โรคทางเดินหายใจตะวันออกกลาง (MERS) และโรคระบบทางเดินหายใจเฉียบพลันร้ายแรง (SARS) ผู้ที่ติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 นี้จะมีอาการเช่นเดียวกับผู้ป่วยที่มีการติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจ โดยจะแสดงอาการตั้งแต่ระดับความรุนแรงน้อย ได้แก่ คัดจมูก เจ็บคอ ไอ และมีไข้ โดยในบางรายที่มีอาการรุนแรงจะมีการปอดบวมหรือหายใจลำบากร่วมด้วย บางรายเสียชีวิตได้แต่พบไม่บ่อยนัก แต่หากผู้สูงอายุและผู้ที่มีโรคประจำตัว เช่น เบาหวาน และโรคหัวใจ จะเป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการเจ็บป่วยรุนแรงหากได้รับเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่

พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน (พรก.ฉุกเฉิน) คือ การประกาศห้ามประชาชนออกจากเคหสถานในบริเวณพื้นที่ที่กำหนด ตามระยะเวลาที่ระบุไว้อย่างชัดเจน และจะเกิดขึ้นได้ในพื้นที่ภายใต้บังคับของกฎหมายพิเศษด้านความมั่นคงอื่น ๆ ในเวลาที่บ้านเมืองอยู่ในภาวะไม่ปกติ เช่นอยู่ในภาวะสงครามหรือมีเหตุกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของรัฐอย่างรุนแรง

มาตรการช่วยเหลือ หมายถึง การช่วยเหลือเยียวยาด้านการเงินแก่ประชาชน ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้บางส่วนต้องขาดรายได้ วางงาน ดังนั้นมาตรการเยียวยาภาครัฐเหล่านี้จึงหวังจะบรรเทาความเดือดร้อนทางการเงินของประชาชนได้

สังคมในยุค new normal หมายถึง การเรียนรู้วิถีชีวิตปกติรูปแบบใหม่เพื่อป้องกันตนเอง และผู้อื่นให้ห่างไกลจากการระบาดของโรคไวรัสโควิด 19

บทสรุป

จากการศึกษาวิกฤตโควิด 19 ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างไร พบว่า วิกฤตการณ์ของเชื้อไวรัสผู้ป่วยที่มีการติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจ โดยจะแสดงอาการตั้งแต่ระดับความรุนแรงน้อย ได้แก่ คัดจมูก เจ็บคอ ไอ และมีไข้ โดยในบางรายที่มีอาการรุนแรงจะมีการปอดบวมหรือหายใจลำบากร่วมด้วย บางรายเสียชีวิตได้แต่พบไม่บ่อยนัก ซึ่งจะพบในรายที่ติดเชื้อ

รุนแรงในวัยผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัว เช่น เบาหวาน และโรคหัวใจ จะเสียชีวิตในเวลาอันรวดเร็ว ณ ปัจจุบัน สถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัสโควิด-19 ได้กระจายไปทั่วโลก โดยอัตราการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 นั้น

การส่งผลกระทบในการดำรงชีวิตของประชาชนคนไทยเป็นอย่างมากการระบาดของไวรัสส่งผลให้จำนวนบริษัทที่ขาดสภาพคล่องหรือสภาพคล่องตึงตัวมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างมากผลการระบาดของไวรัสส่งผลกระทบต่อบริษัท และธุรกิจหลายชนิด ตลอดถึงประชาชนทั่วไป มีปัญหาขาดสภาพคล่องและผลขาดทุน ต้องปิดธุรกิจไป โดยหากใช้มาตรการล็อกดาวน์สองเดือน บริษัทที่เปราะบางและอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพคล่องรุนแรงจะเพิ่มขึ้นจาก 102,076 บริษัทก่อนที่จะมีการระบาดไปเป็น 192,046 บริษัท จากจำนวนบริษัทที่มีในประเทศไทยทั้งหมด 747,390 บริษัท หรือเพิ่มขึ้นเกือบ 2 เท่าตัว การเจ็บป่วย เสียชีวิต การหยุดงาน หรือตักงาน ส่งผลไปสู่การสูญเสีย รายได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อ ค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือน โดยการ สูญเสียงานหรือเสียรายได้จะมีโอกาสเกิดขึ้นกับคนที่มีฐานะยากจนที่เป็น แรงงานนอกระบบ (Informal Worker) มากกว่าคนที่มีรายได้แน่นอน จากงานประจำ และมีโอกาสที่จะเกิดขึ้นในประเทศด้อยพัฒนา/กำลังพัฒนามากกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว ดังนั้น ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 นี้ จะส่งผลต่อเนื่องไปสู่ระดับความยากจนและความเหลื่อมล้ำที่จะเพิ่มสูงขึ้นได้ ซึ่งผลกระทบในระยะสั้นเหล่านี้อาจส่งผลไปสู่ผลกระทบระยะยาวได้ เช่น การที่ประเทศจะสูญเสียขีดความสามารถในการแข่งขันและการเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจในระยะยาว (Long-Term Economic Growth) เนื่องจากจะ ต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมากในการ ป้องกันและรักษาเชื้อไวรัสโควิด-19 นี้ จนขาดแคลนทรัพยากรในการลงทุน ในโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น นอกจากนี้ ยังเกิดการสูญเสียทางด้านทุนมนุษย์ (Human Capital) ของประเทศ ที่จะต้องเจ็บไข้ได้ป่วยเรื้อรัง (เช่นโรค ที่เกี่ยวข้องกับปอด) หรือการที่เด็กนักเรียนนักศึกษาจะต้องหยุดเรียน โดยเฉพาะในประเทศที่มีฐานะยากจนที่ระบบการพัฒนาทุนมนุษย์อย่าง ระบบสาธารณสุขและระบบการศึกษายังไม่ครอบคลุมทั่วถึงนัก เมื่อคนไม่สามารถเดินทางออกจากบ้านได้ ธุรกิจจำนวนมากจึงได้ รับผลกระทบโดยตรง ไม่ว่าจะเป็น ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจค้าขาย ธุรกิจ ท่องเที่ยว ฯลฯ ในช่วงไม่กี่เดือนที่ผ่านมา บริษัทและห้างร้านจำนวนมาก ต้องทยอยปิดตัวอย่างรักัดตาม ท่ามกลางวิกฤต ธุรกิจบางอย่างกลับ พบช่องทางและโอกาสที่จะอยู่รอด เมื่อไม่สามารถออกไปทานอาหาร ที่ร้านอาหารได้ บริการส่งอาหารที่บ้าน เช่น Food panda จึงเป็นทางเลือกที่ เหลือ โดยลูกค้า สามารถสั่งซื้ออาหารได้ผ่าน mobile app หรือสื่อ online ไม่จำเป็นต้อง ออกจากบ้านหรือปฏิสัมพันธ์กับใคร นักวิเคราะห์เศรษฐกิจ เชื่อว่าเราจะ ได้เห็นยอดขายของบริษัทผู้ให้บริการเหล่านี้สูงขึ้นในช่วงนี้ เมื่อคนมีความตระหนัก ถึงความ สำคัญของสุขอนามัยที่ดี สินค้าและ บริการด้านสุขภาพกลายเป็น สิ่งจำเป็น ในชีวิต เช่น หน้ากากอนามัย เจลแอลกอฮอล์ ถุงมือ ฯลฯ ธุรกิจสร้างสรรค์อื่นๆ ที่ถูกสร้าง สรรค์ขึ้นเพื่อตอบสนองพฤติกรรมใหม่ของผู้บริโภค เช่น โรงภาพยนตร์แบบ Drive-in หรือโรงแรมที่ปรับปรุงเพื่อ ใช้เป็นสถานที่ให้บริการแก่ผู้ที่ต้องการกักตัวดูอาการ COVID-19

ในยุคที่มีโรคอุบัติใหม่ และพฤติกรรมการใช้ชีวิตอย่างฉับพลัน ความหมายของ “New Normal” ในอดีตกับปัจจุบัน และการเรียนรู้วิถีชีวิตปกติรูปแบบใหม่เพื่อป้องกันตนเองและผู้อื่น สมัยก่อน New Normal เขาใช้กับสภาวะเศรษฐกิจ ซึ่งมีมานานหลายปีแล้ว ตั้งแต่สมัยวิกฤตแฮมเบอร์เกอร์ เมื่อปี 2007 ยุคนั้นเศรษฐกิจโลกขยายและเติบโตอย่างรวดเร็ว จนเกิดวิกฤตทำให้ทุกอย่างซาลง ทุกอย่างเปลี่ยน เศรษฐกิจกลับมาโตใหม่เป็นวัฏจักรอย่างไรก็ตามวิกฤตโควิด-19 มีผลด้านเศรษฐกิจ สังคมในยุค New Normal จึงจะเป็นทั้งเรื่องของเศรษฐกิจ วิถีชีวิตของคน การจับจ่ายใช้

สอย การบริโภค การไปทำงาน การใช้บริการขนส่งสาธารณะ การเดินทาง การท่องเที่ยว แม้กระทั่ง การเข้าไปใช้ในสถานรักษาพยาบาล New Normal หลังโควิด-19 มีผลกับทุกคนไม่ใช่เฉพาะธุรกิจ สถาบันการเงิน ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ แต่วิถีชีวิตของคนที่จะต้องเปลี่ยนไปแม้สถานการณ์ดีขึ้นแต่ ยังต้องคงมาตรการเดิม สิ่งที่ต้องทำในยุค New Normal ของวันนี้ ก็คือ ทำอย่างไรก็ได้ที่จะการ ป้องกันการแพร่ระบาดของโรค เพื่อลดผลกระทบอื่น ๆ ที่จะตามมาเป็นลูกโซ่ กลับไปที่ปัญหาตอน แรกที่มีคนไข้เยอะ แต่ละวันมีคนเป็นร้อยถูกวินิจฉัยว่าติดเชื้อ โควิด-19 คนที่ยังไม่ติดก็จะระวังตัว มี การใส่หน้ากากอนามัย ล้างมือให้ถูกวิธี ไม่เอามือสัมผัส ตา จมูกและปาก (Social Distancing) ใช้ ชีวิตในพื้นที่ส่วนรวม มีระยะห่างประมาณ 2 เมตร สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญและจะเป็นมาตรฐานในการ ดำเนินชีวิตของเราไปอีกระยะหนึ่ง หรืออาจเป็นพฤติกรรมที่ต้องทำตลอดไป เพื่อไม่ให้เกิดการแพร่ระบาด โรคทางเดินหายใจอื่นๆ ไม่เฉพาะโควิด-19”และในช่วงที่กำลังอยู่ระหว่าง การ คลายล็อก หลายๆ ธุรกิจกลับมาเปิดให้บริการ พนักงานกลับมาเข้ามาทำงานในออฟฟิศ ซึ่งเป็นสิ่งที่หลายฝ่ายมีความกังวล ว่า การแพร่ระบาดจะกลับมาอีกครั้งหรือไม่ ซึ่งในช่วงที่รัฐบาลมีการคลายล็อก พนักงานทยอยกลับ เข้ามาทำงาน บริษัทยังต้องคงนโยบายเดิมที่ทำมาตั้งแต่ช่วงที่มีการระบาด ป้องกันตนเองไม่ให้รับและ แพร่เชื้อให้คนอื่น การที่จะต้องใส่หน้ากากอนามัยมาที่ทำงาน ในระหว่างทำงาน การล้างมือ เวลาจับ สัมผัสพื้นที่ต่างๆ ในออฟฟิศ พื้นที่ใช้ร่วมกัน สิ่งของที่ใช้ร่วมกัน การวัดอุณหภูมิก่อนเข้าที่ทำงาน การสังเกตอาการ ว่ามีอาการไม่สบาย เจ็บป่วย หรือคนที่บ้านมีอาการเจ็บป่วย ต้องรายงานหัวหน้า หน่วยงาน การแยกตนเองออกจากผู้อื่น และควรรีบไปพบแพทย์ เพื่อรับการตรวจวินิจฉัยต่อไปที่ สำคัญ พนักงานที่ไม่ได้เดินทางด้วยพาหนะส่วนตัว ใช้ระบบขนส่งสาธารณะต้องดูว่า นโยบายของการ ขนส่งสาธารณะนั้นๆ ใช้มากน้อยแค่ไหน มีการเว้นระยะห่างหรือไม่ ต้องระวัง แม้กระทั่งห้องน้ำ ลิฟท์ สาธารณะ ในอาคารที่ทำงาน เป็นสิ่งที่เราต้องปฏิบัติต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ไวรัสโควิด 19 ต่อการปรับตัวใน องค์การบริหารภาครัฐ 2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมในการปรับตัวในการจัดการ องค์ 3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำในช่วงวิกฤตการณ์ไวรัสโควิด 19 โดยใช้หลักพรหมวิหาร 4

บรรณานุกรม

- กรมควบคุมโรค. (2563). สืบค้นจาก <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/index.php>.
- กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2558). รายงานสถานการณ์ มลพิษของประเทศไทย ปี 2558. กรุงเทพฯ: บริษัท เท็กซ์ แอน เจอร์นัล พับลิเคชั่น จำกัด.
- กระทรวงอุตสาหกรรม. (2559). ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมไทย 4.0 ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579). กรุงเทพฯ: กระทรวงอุตสาหกรรม.
- เจษฎา มีบุญลือ. (2553). เอกสารทางวิชาการ เรื่อง ความมั่นคงแห่งชาติ: การสร้างชาติไทยให้ ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ บุญเติม แสงดิษฐ์. (2559). คู่มือสร้างเสริมสุขภาพและวันสำคัญในการรณรงค์ส่งเสริมสุขภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ: พลสยามปริ้นติ้ง.
- วิจัยกรุงศรี. (2563). สืบค้นจาก <https://www.krungsri.com>.

- ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. (2541). การวิจัยธุรกิจ. กรุงเทพฯ: เพชรจรัสแสงแห่งโลก.
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2557). การขับเคลื่อน ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ รากฐานการจัด วางอิฐก้อนแรกของระบบสุขภาพพึงประสงค์. กรุงเทพฯ: บริษัท มาตาจำกัด.
- สำนักข่าวไทยพีบีเอส. (2563). สืบค้นจาก <https://news.thaipbs.or.th/content/290365>.
- The Statist a Portal. (2018). **Natural disasters - statistics & facts (Online)**. Available : [http :www statista.com/topics/2155/natural-disasters/](http://www.statista.com/topics/2155/natural-disasters/), 2018.

เป้าหมายของพระธรรมทูตไทยสายอินเดีย-เนปาลในการจัดการวัดเชิงวัฒนธรรม

The Goal of Thailand Dhammaduta Bhikkhus in India – Nepal in the cultural of Temple management

พระกิตติพงษ์ จิตคุตโต (หอมดอก)

Phra Kittipong Jittacutto (Homdok)

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

วันที่รับบทความ (Received) : 1 พฤษภาคม 2563

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 2 มิถุนายน 2563

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 7 มิถุนายน 2563

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง “เป้าหมายของพระธรรมทูตไทยสายอินเดีย-เนปาลในการจัดการวัดเชิงวัฒนธรรม” ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่า พระธรรมทูตไทยสายอินเดีย-เนปาล ได้วางเป้าหมาย 4 ด้าน (ภavana) คือ 1) ด้านกายภavana 2) ด้านศีลภavana 3) ด้านจิตตภavana และ 4) ด้านปัญญาภavana เป็นการบูรณาการ สิ่งที่สะท้อนให้เห็นที่เด่นชัดคือ ในด้านทางด้านกายภาพในมิติเชิงพื้นที่ ด้านภูมิศาสตร์ หรือ ภูมิประวัติศาสตร์, สถาปัตยกรรมหรือถาวรวัตถุ สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่ให้ความกลมกลืนเข้ากับท้องถิ่นให้มากที่สุด เพื่อไม่ให้ก่อให้เกิดความแปลกแยก ทั้งนี้พระธรรมทูตไทยยังส่งเสริมอนุเคราะห์ผู้คนในท้องถิ่นรอบวัดในด้านปัจจัย 4 อีกด้วย

คำสำคัญ: บทบาท, พระธรรมทูต, การจัดการ, วัฒนธรรม

Abstract

This article “The Goal of Thailand Dhammaduta Bhikkhus in India – Nepal in the cultural of Temple management.” The point of views, Thailand Dhammaduta Bhikkhus in India – Nepal take the goal in the cultural of Temple management 4 subjects (Bhavana); 1. The Kaya Bhavana 2. Sila Bhavana 3. Jitta Bhavana and 4. Panya Bhavana. They are the stress integration in the physical in the landscape or history, Architect or material of construction combine with rural for not alienation living. Dhammaduta Bhikkhus supports 4 material to peoples around Thai Buddhist temple too.

Keywords: Goal, Dhammaduta Bhikkhus, management, culture

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาหนึ่งที่มีความสำคัญต่อโลกเป็นอย่างมาก โดยเหตุที่พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ไม่เคยเป็นเหตุในการก่อให้เกิดความรุนแรง และพระพุทธองค์ผู้เป็นศาสนาก็ยังเผยแผ่พระสัทธรรมที่เน้นประโยชน์ทั้งปัจจุบัน และอนาคต

ในปัจจุบันพระพุทธศาสนามีอายุล่วงมาแล้ว 2,600 กว่าปี เกิดขึ้นได้เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ ณ ดินแดนชมพูทวีปซึ่งปัจจุบันแยกออกเป็น 2 ประเทศ คือ อินเดีย และเนปาล

การตรัสรู้ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นมูลเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดแนวทางแห่งการดำเนินชีวิตที่แตกต่างไปจากแนวคิดความเชื่อดั้งเดิมของชาวชมพูทวีป ที่มีความเชื่อโดยสรุปมี 2 ประการ คือ ตายแล้วเกิด และ ตายแล้วสูญ หากสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบคือความจริงอันประเสริฐอันเป็นทางสายกลางที่ประกอบไปด้วยอริยมรรคมีองค์ 8 เป็นหนทางอันประเสริฐที่ทุกคนสามารถเข้าถึงหลักธรรมได้ทุกคนชั้นวรรณะ เพื่อให้ทุกคนได้ประพฤติปฏิบัติธรรมอันเป็นแนวทางแห่งการดำเนินชีวิตที่ประเสริฐที่เป็นไปเพื่อความพ้นทุกข์ ไม่มีการเวียนว่ายตายเกิด เป็นไปเพื่อความสิ้นทุกข์ โดยสิ้นเชิง แต่อย่างไรก็ตามสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ หรือทรงค้นพบนั้นเป็นพระธรรมคำสั่งสอนไม่เพียงเป็นประโยชน์สำหรับบุคคลผู้ต้องการแสวงหาทางหลุดพ้นเท่านั้น ยังเป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่ผู้ดำรงชีวิตในโลกอย่างปกติสุขได้ด้วย

ดินแดนที่พระพุทธเจ้าทรงประสูติ ตรัสรู้ ประกาศธรรม และปรินิพพาน เป็นดินแดนที่พุทธบริษัทและผู้แสวงบุญทั่วไปทั่วทุกมุมโลกให้ความสนใจศึกษา และต้องการพักผ่อนกายและจิตใจในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งด้วย

ในปัจจุบันพระพุทธศาสนามีการเผยแผ่ไปหลายประเทศทั้งตะวันตกและตะวันออก ส่วนประเทศไทยพระพุทธศาสนาได้เข้ามาตั้งแต่สมัยพระเจ้าอโศกมหาราช ที่ได้ส่งสมณทูต 9 สาย ไปทั่วชมพูทวีป และสุวรรณภูมิ หลังจากการทำสังคายนาครั้งที่ 3 (สวสดี เขมกปสิทธ์, 2531, หน้า 51) เสร็จสิ้นลง โดยมีพระโมคคัลลีบุตรติสสเถระ เป็นประธานฝ่ายสงฆ์มีพระสงฆ์ 1,000 รูปและพระเจ้าอโศกมหาราชทรงอุปถัมภ์ในการทำสังคายนานั้น ในบรรดา 9 สาย สายที่ 9 พระองค์ทรงส่งพระโสณเถระและพระอุตตระเถระมายังดินแดนสุวรรณภูมิ (เสถียร โพธิ์นันทะ, 2530, หน้า 148) ซึ่งเป็นดินแดนที่เชื่อกันว่ามีประเทศไทยและประเทศพม่า เป็นต้น

มาบัดนี้ กล่าวได้ว่า พระพุทธศาสนาได้ครอบคลุมวิถีชีวิตของคนไทยตั้งแต่เกิดจนถึงตาย มีพระภิกษุ สามเณร วัดวาอารามมากมาย ตั้งแต่เหนือจรดใต้ มีอุบาสกอุบาสิกา นับถือพระพุทธศาสนา มีการทำบุญตักบาตรในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและวันอัมมีสวันะ เป็นต้น

ในส่วนประเทศอินเดีย – เนปาล ซึ่งเป็นดินแดนของพระพุทธศาสนานั้น กล่าวได้ว่า คนในพื้นที่น้อยมากที่จะเข้าใจและรู้จักพระพุทธเจ้า พระธรรมคำสั่งสอนในทางพระพุทธศาสนาเฉกเช่นในสมัยพุทธกาล

อย่างไรก็ตาม ในช่วงกึ่งพุทธกาล พุทธชนดิ 25 พุทธศตวรรษ สมัยที่ท่านอุกัณ ขาวพุทธพม่าครั้งที่ดำรงตำแหน่งเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ ได้ปรารภและเชิญชวนชาวพุทธทั่วโลกให้มาร่วมใจกันสร้างพุทธานุสรณ์สถานเพื่อถวายเป็นพุทธบูชาแด่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ประกาศพระธรรมนำสันติภาพให้เกิดขึ้นในโลก บรรดาประเทศผู้นับถือพระพุทธศาสนาจากทั่วโลกได้สนองคำริชของท่านอุกัณอย่างท่วมท้น พร้อมกับขอให้องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลกเป็นแกนนำประสานกับโครงการพัฒนาสวนลุมพินีสถานของรัฐบาลเนปาล ขอพื้นที่ปลูกป่าใหญ่นับพันเอเคอร์เพื่อ

จัดสรรให้เป็นพื้นที่อุทยาน พร้อมกับเชื้อเชิญประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนาสร้างวัดในนามของประเทศของตน ณ บริเวณพุทธสถาน (Monastic Zone) เพื่อเป็นการเผยแผ่พุทธศาสนา ศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมของชาตินั้นๆ ในพื้นที่ 6,000 ไร่ ปัจจุบัน (2561) มีวัดนานาชาติ จำนวน 33 แห่งแล้ว (<https://www.watthailumbini-th.org>, ประวัติวัดไทยลุมพินี, สืบค้นวันที่ 12 ตุลาคม 2562) รัฐบาลอินเดียได้มีมติให้ประเทศต่าง ๆ ที่นับถือพระพุทธศาสนาสร้างวัดของตนในแถบ บริเวณพุทธคยา ซึ่งประเทศไทยก็เป็นหนึ่งในจำนวนวัดนั้น

นับตั้งแต่บัดนั้นถึงบัดนี้ ในดินแดนอินเดีย – เนปาล มีวัดไทยไม่น้อยกว่า 40 แห่ง ซึ่งเป็นสถานที่ที่จะรองรับผู้แสวงบุญทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ และไม่เพียงแต่เป็นสถานที่พักผ่อนทางกาย เพื่อไปแสวงบุญใน 4 สังเวชนียสถาน หากแต่ยังมีพระสงฆ์หรือที่เรียกว่าพระธรรมทูตสายอินเดีย – เนปาล ทำหน้าที่ในการแนะนำอธิบายพุทธสถาน พุทธธรรมและพุทธประวัติ เพื่อให้ผู้ที่มาได้เข้าใจ เข้าถึงเพื่อน้อมนำตนเข้าไปสู่เป้าหมายสูงสุดของพระพุทธเจ้าหรือพระพุทธศาสนาสืบไป

พระธรรมทูตสายอินเดีย-เนปาล มีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญมากยิ่งในการประกาศธรรมขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผ่านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในดินแดนพุทธภูมิอินเดีย-เนปาล ซึ่งเน้นการจัดกิจกรรมพื้นฐานของคติความเชื่อที่เคยปฏิบัติสืบทอดกันมาอย่างช้านานของคนไทยที่เคยปฏิบัติ เช่น วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา, ประเพณีวัฒนธรรมไทย เช่น สงกรานต์, ปีใหม่, การบวช, การแห่พระบรมสารีริกธาตุ (สถาบันโพธิคยาวิชชาลัย 980, 2556, หน้า 38-53) เป็นต้น

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน) ได้ให้ความหมายของ “พระธรรมทูต” ไว้ว่า หมายถึง ผู้เป็นทูตแห่งธรรม ผู้ปฏิบัติพระพุทธศาสนา ผู้เป็นทูตแห่งธรรมที่นำพระวินัยไปเผยแผ่แก่ชาวต่างประเทศให้ได้รับแสงสว่างแห่งธรรมอันพระบรมศาสดา ตรัสไว้แล้วคือการเผยแผ่ธรรมะและเพื่อยังประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่มหาชนเป็นอันมากยิ่ง ๆ ขึ้นไปโดยทั่วกัน (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน), 2546)

อย่างไรก็ตามหลักธรรมสำคัญประการหนึ่งที่พระพุทธเจ้าได้ให้ไว้จากกล่าวได้ว่าเป็นหัวใจพระพุทธศาสนาหรือแนวทางแห่งสันติวิธีนั่นก็คือ โอวาทปาติโมกข์ (ที.ม (ไทย) 10/90/50-51) คือ

ความอดทนคือความอดกลั้นเป็นตบะอย่างยิ่ง

พระพุทธเจ้าทั้งหลายตรัสว่า นิพพานเป็นบรมธรรม

ผู้ทำร้ายผู้อื่น ไม่ชื่อว่า เป็นบรรพชิต

ผู้เบียดเบียนผู้อื่น ไม่ชื่อว่า เป็นสมณะ

การไม่ทำบาปทั้งปวง

การทำกุศลให้ถึงพร้อม

การทำจิตของตนให้ผ่องแผ้ว

นี่คือ คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย

การไม่กล่าวร้ายผู้อื่น การไม่เบียดเบียนผู้อื่น

ความสำรวมในปาติโมกข์

ความเป็นผู้รู้จักประมาณในอาหาร

การอยู่ในเสนาสนะที่สงัด

การประกอบความเพียรในอธิจิต

นี่คือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย

อย่างไรก็ตาม พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงคุณสมบัติของพุทธ iva “ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยคุณสมบัติ 8 อย่าง คือ 1. รู้จักฟัง 2. สามารถพูดให้ผู้อื่นฟังได้ 3. ใฝ่ศึกษา 4. ทรงจำได้ดี 5. เป็นผู้รู้ได้เข้าใจชัด 6. สามารถพูดให้ผู้อื่นเข้าใจได้ 7. ฉลาดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ และ 8. ไม่ก่อความทะเลาะวิวาท ไม่เป็นประโยชน์ (วิ.จุล (ไทย) 7/347/208)

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า “พระธรรมทูต” นั้นหัวใจก็คือ การนำธรรมภาคปฏิบัติไปสู่ชาวโลกให้ดำเนินชีวิตให้สะอาด สว่าง สงบ ประสพกับชีวิตที่ดีและประเสริฐ ดึงดูดทั้งเบื้องต้น ท่ามกลาง และที่สุด

รากฐานความคิดและมุมมองการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ตามคติความเชื่อของคนไทยมาจากรากฐานความคิดของพระพุทธศาสนาดั้งเดิมนั้นคือ อินเดีย-เนปาลหรือชมพูทวีป แต่อาจจะผิดแผกแตกต่างกันออกไปบ้างในการปรับเปลี่ยนท่าทีต่อคติความเชื่อดั้งเดิม เช่น วันสงกรานต์ วันสงกรานต์คนไทยมีการรดน้ำดำหัว สาดน้ำ แต่คนอินเดียเล่นสาดสี เป็นต้น ส่วนกิจกรรมอื่นๆ อาจปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย หากแต่แก่นสาร สาระสำคัญของพระพุทธประสงค์ คือความสุขสงบแห่งจิต หรือมีความหมายที่จะพัฒนาจิตใจนั้นก็ยังเป็นเป้าหมายของทุกพิธีกรรมและกิจกรรม

อย่างไรก็ตาม พื้นฐานที่สำคัญอาจเห็นได้ว่าเมื่อพระธรรมทูตไทยได้มาอยู่หรือเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอน หรือเผยแผ่ด้านกิจกรรมในด้านเชิงกายภาพ เป็นต้นนั้น ได้มีการปรับเปลี่ยนหรือเน้นการส่งเสริมพัฒนาคนโดยสืบสานประเพณีวัฒนธรรมลักษณะแบบไทยเข้ามาเผยแผ่หรือทำให้เกิดการรับรู้(Perceivable) อย่างไรก็ตามรากฐานความคิดจากพระธรรมคำสั่งสอนจากการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้านั้นยังคงดำรงอยู่แม้ว่าจะผ่านการประกาศพุทธธรรมตลอด 45 พรรษาของพระองค์จบจนลุล่วงถึงการสืบสานงานของพระธรรมทูตสายอินเดีย-เนปาล ณ ปัจจุบันก็ตาม ซึ่งยังคงดำเนินตามแนวทางของนัยที่ได้มาจากพุทธพจน์ที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ ว่า

“ภิกษุทั้งหลายเราพ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ แม้พวกเธอก็พ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ ภิกษุทั้งหลายพวกเธอจงจาริกไปเพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลกเพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่หวิเทพและมนุษย์ อย่าไปโดยทางเดียวกันสองรูปจงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุดจงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะบริสุทธิ์บริบูรณ์ครบถ้วน สัตว์ทั้งหลายที่มีธุลีในตาน้อยมีอยู่ ย่อมเสื่อมเพราะไม่ได้ฟังธรรม จักมีผู้รู้ธรรม ภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็จักไปยังตำบลอุรุเวลาเสนานิคมเพื่อแสดงธรรม...” (วิ.มหา (ไทย) 4/32/40)

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า “เป้าหมายของพระธรรมทูตไทยสายอินเดีย-เนปาลในการจัดการวัดเชิงวัฒนธรรม” นั้นก็คือการนำลักษณะหรือรูปแบบกิจกรรมของความเป็นไทยมาใช้ ให้เป็นที่รับรู้ และอาจมีการปรับเปลี่ยนไปบ้างเพื่อให้เหมาะสมต่อภูมิศาสตร์หรือกาลเวลาและสถานที่ด้วย

อย่างไรก็ตาม หากแต่พระธรรมทูตไทยยังมีแนวทางมาจากพุทธพจน์เบื้องต้นนี้ด้วย ถึงกระนั้นก็ตามกล่าวได้ว่า พระธรรมทูตไทยได้ปรับเปลี่ยนไปสู่การบูรณาการใน 2 ลักษณะ คือ ด้านกายภาพ (รูปแบบ) และด้านจิตใจ (นามธรรม) ผ่านการออกแบบภูมิทัศน์ของวัดหรือการวางแผนจัดเป็นสถาปัตยกรรมแบบไทย มีโบสถ์ วิหาร ลานเจดีย์ และหอระฆัง หอกลอง อุ้งข้าว อุ้งน้ำ เขตพุทธาวาส เขตสังฆาวาส ที่พักญาติโยม เป็นต้น มีความกลมกลืน และมีเอกลักษณ์ในขณะเดียวกันสะท้อนความสะอาด สว่าง สงบ

อย่างไรก็ตามการสร้างสถาปัตยกรรมถาวรวัตถุทางด้านพระพุทธศาสนาและการจัดกิจกรรมตามวัฒนธรรมไทยภายในวัดในท้องถิ่นที่มีคติความเชื่อดั้งเดิมของลัทธิความเชื่อของพราหมณ์-ฮินดูในท้องถิ่นนั้นอาจจะก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือความแตกแยกทางด้านจิตใจของคนได้ ดังนั้น การแสวงหาจุดร่วม สงวนจุดต่างเป็นสาระสำคัญ โดยผ่านการทำความเข้าใจ และสื่อสารอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดการให้ความเคารพในความแตกต่าง ซึ่งเป็นแก่นสารสาระสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อไม่เป็นการเบียดเบียนกันตามหลักโอวาท 3 และสาราณียธรรม 6 ประการ เป็นต้น

แนวคิดการจัดการของพระธรรมทูตไทยในอินเดีย-เนปาล กล่าวได้ว่าใช้รากฐานความคิดจากสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทรงใช้ หลังจากทรงตรัสรู้แล้ว พระองค์ทรงแสดงพระธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่พระปัญจวัคคีย์ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงกรุงพาราณสี ทำให้เกิดพระสงฆ์ขึ้น แนวคิดการจัดการนี้ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549, หน้า 4-21) ดังนี้

1. พุทธวิธีในการวางแผน เมื่อท่านอัญญาโกณฑัญญะ หนึ่งในปัญจวัคคีย์ได้ดวงตาเห็นธรรมแล้ว ขอบวชเป็นพระภิกษุรูปแรกในพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงประทานการอุปสมบทด้วย พระพุทธดำรัสว่า “เธอจงมาเป็นภิกษุเถิด ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว เธอจงประพฤติพรหมจรรย์เพื่อทำที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบเถิด” (วิ.ม. (ไทย) 4/18/25) ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงกำหนดให้ผู้เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนามีเป้าหมายเดียวกัน คือ มุ่งปฏิบัติเพื่อให้หลุดพ้นจากความทุกข์

2. พุทธวิธีในการจัดองค์กร ในอดีตเมื่อมีผู้ออกจากเรือนเข้ามาขอบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา จะมีการกำหนดให้เป็นสงฆ์เสมอกันหมด ไม่อนุญาตให้นำชาติวรรณะหรือตำแหน่งหน้าที่ในเพศฆราวาสเข้ามาในองค์กรคณะสงฆ์ นอกจากนั้น พระองค์ทรงแต่งตั้งสาวกทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์เป็นเอตทัคคะในด้านต่าง ๆ เช่น พระมหากัสสปะ เป็นผู้ชำนาญด้านธุดงค์ พระปุลณณมานีนบุตร เป็นผู้ชำนาญด้านการแสดงธรรม ภิกษุณีปัญจาวรา เป็นผู้ชำนาญด้านวินัย การแต่งตั้งผู้ชำนาญการด้านต่าง ๆ นี้ ถือเป็นการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

3. พุทธวิธีในการจัดการงานบุคคลในพระพุทธศาสนา เริ่มตั้งแต่ได้มีการรับผู้เข้ามาอุปสมบท ต้องมีการกลั่นกรองโดยคณะสงฆ์ที่พระพุทธองค์ทรงมอบหมายความเป็นใหญ่ให้รับคนเข้ามาอุปสมบท ต้องได้รับความเห็นชอบเป็นเอกฉันท์จากคณะสงฆ์ที่ประชุมพร้อมกันในอุโบสถที่ประกอบพิธีอุปสมบท และเมื่อบวชแล้ว พระบวชใหม่ต้องได้รับการฝึกหัดอบรมและศึกษาเล่าเรียนจากพระอุปัชฌาย์ โดยอยู่ภายใต้การปกครองดูแลของท่านจนกว่าจะมีพรรษาครบ 5 จึงเรียกว่านิสสัยมุตตะกะ คือผู้พ้นจากการพึ่งพาพระอุปัชฌาย์

4. พุทธวิธีในการอำนวยการ การดำเนินงานในพระพุทธศาสนานั้น อาศัยภาวะผู้นำเป็นสำคัญพระองค์ได้ทรงใช้หลักการสื่อสารเพื่อการจัดการ โดยการอธิบายขั้นตอนในการดำเนินงานอย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง (สันทสสนา) จูงใจ (สมาทปนา) หมายถึง เมื่อเข้าใจและเห็นชอบกับวิสัยทัศน์จนเกิดศรัทธาแล้วจึงชักจูง จากนั้นคือ แก่แล้วกล้า (สมุตเตสนา) หมายถึง ปลุกใจให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองและกระตือรือร้นในการดำเนินการไปสู่เป้าหมาย และสุดท้ายคือร่าเริง (สัมปหังสนา) หมายถึง สร้างบรรยากาศในการทำงานร่วมกันแบบกัลยาณมิตร ซึ่งจะส่งเสริมให้สมาชิกมีความสุขในการทำงาน

5. พุทธวิธีในการดูแล การกำกับดูแลความประพฤติของพระสงฆ์นั้น พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย มหาสมุทรรย่อมซัดสาดซากศพขึ้นฝั่งจนถึงบกทันที ไม่ยอมให้ลอยอยู่นานฉันใดในธรรมวินัยก็ฉันนั้น สงฆ์ย่อมไม่อยู่ร่วมด้วยภิกษุผู้ทุศีลมีใจบาป มีความประพฤติไม่สะอาด มีการกระทำที่ต้องปกปิด ไม่ใช่สมณะ สงฆ์ประชุมพร้อมกันแล้วย่อมขับภิกษุนั้นออกเสียจากหมู่ ภิกษุเช่นนี้ แม้จะนั่ง

อยู่ท่ามกลางสงฆ์ ถึงอย่างนั้นเธอก็ได้ชื่อว่า ห่างไกลจากสงฆ์และสงฆ์ก็ห่างไกลจากเธอเช่นกัน” (วิ.จุล. (ไทย)7/385/282-283)

ดังนั้น กระบวนการจัดการมีอยู่ 5 ประการนี้ กล่าวได้ว่า เป็นการประยุกต์ให้เข้ากับความเป็นสมัยใหม่หรือศาสตร์สมัยใหม่ ซึ่งเป็นแนวทางในการจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

วิธีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

จากการศึกษา สามารถกล่าวสรุปได้ว่า วัดไทยในอินเดีย-เนปาล(มหานิกาย) ที่พระธรรมทูตไทยได้อยู่พักและปฏิบัติหน้าที่ส่วนใหญ่วัดจะมีอัตลักษณ์ ลักษณะงานด้านต่าง ๆ เช่น (สถาบันโพธิคยาวิชชาลัย 980, หน้า 38 - 53)

- สร้างวัดให้มีอัตลักษณ์ของตนเอง เช่น สร้างพระใหญ่
- สถาปตยกรรมของวัดแสดงถึงวัฒนธรรมไทย
- วัดจัดให้มีการสอนหนังสือแก่เด็ก
- วัดจัดให้ผู้แสวงบุญได้ร่วมสวดมนต์เช้า-เย็น
- เป็นที่พักของผู้แสวงบุญ
- วัดมีกิจกรรมให้ผู้แสวงบุญได้ร่วมแจกล้างของชาวบ้าน
- วัดจัดให้มีกิจกรรมทำบุญตามประเพณี เช่น ทอดผ้าป่า
- วัดจัดกิจกรรมประเพณีไทย เช่น วันสงกรานต์ วันขึ้นปีใหม่
- วัดวางระเบียบการนุ่งห่มเพื่อสร้างศรัทธา
- มีการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา
- มีการจัดตั้งคลินิกขยายยา
- มีการแห่พระธาตุ
- มีห้องสุขาถูกสุขลักษณะ
- อำนวยความสะดวกเรื่องเครื่องดื่มทั้งพระสงฆ์ และญาติโยม
- เปิดโอกาสให้ชุมชนโดยเฉพาะวรรณะพราหมณ์ เมื่อมีการจัดกิจกรรมที่วัด

เป้าหมาย 4 ด้านในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ผู้เขียนเห็นว่า จากการศึกษาค้นคว้าทำให้เห็นได้ว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพระธรรมทูตไทยในอินเดีย-เนปาล มีเป้าหมาย 4 ด้านหรือภาวนา กล่าวคือ

1) ด้านกายภาวนา คือ การพัฒนาทางกายภาพโดยรวมในเชิงพื้นที่ร่วมกัน ทั้งด้านภูมิศาสตร์หรือภูมิประวัติศาสตร์, สถาปัตยกรรมหรือถาวรวัตถุ สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ให้มีกลมกลืนเข้ากับท้องถิ่นให้มากที่สุด เพื่อไม่ให้ก่อให้เกิดความแปลกแยก

2) ด้านศีลภาวนา พระธรรมทูตไทยเป็นผู้ทำหน้าบริการหรือมีวัตรปฏิบัติด้านมารยาทหรือเสขียวัตถ์ เช่น ด้านการนุ่งห่มเป็นแบบเดียวกัน เพื่อให้เห็นถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันขณะเดียวกัน

3) ด้านจิตตภาวนา พระธรรมทูตไทยมีความเข้าใจถึงบริบทความแตกต่าง และมีการเจริญจิตภาวนาหรือวิปัสสนาภาวนาเพื่อน้อมเป็นพุทธานุชา ธรรมบูชา และสังฆบูชา อันจะอำนวยประโยชน์ต่อตนเอง และเป็นแนวทางทั้งแก่ตนเองและแก่ผู้อื่น

4) ด้านปัญญาภวานา พระธรรมทูตไทยดำรงชีวิตอย่างมีสัมมาทิฐิในหลักอริยมรรคมีองค์ 8 ประการ และเข้าใจถึงฐานะและบทบาทของตนเองเพื่อเป็นพุทธสาวกที่ต้งามทั้งเบื้องต้น ท่ามกลาง และที่สุด

ดังนั้น จากเป้าหมาย 4 ด้านในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพระธรรมทูตไทย ในอินเดีย-เนปาล นี้โดยเนื้อหาสาระอันแท้จริงนั้นก็จะเป็นไปเพื่อการอนุเคราะห์ชาวโลก คือประชาชน ชาวอินเดีย-เนปาล และบุคคลทั่วไปที่มาอยู่และท่องเที่ยวผ่านไปและผ่านมายังดินแดนบริเวณแห่งนั้น

บทสรุป

การทำหน้าที่ของพระธรรมทูตไทยในนั้นเป็นไปเพื่อให้เกิดมิติทั้งทางด้านร่างกาย (กายภาพ) สังคม และจิตใจ ทั้งประโยชน์ส่วนตนและผู้อื่นควบคู่กันไป แต่ประการหนึ่งที่พึงสังวรระวังนั้นก็คือการ ทำกิจของตนคือที่สุดแห่งทุกขให้หมดไป แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อให้มีความเจริญงอกงามทั้งเบื้องต้น ท่ามกลางและที่สุด เพราะถึงอย่างไรก็ตาม การทำหน้าที่ของพระธรรมทูตไทยนั้นก็ย่อมต้องตระหนัก ถึงบุคคล (ปัจเจก) ว่าย่อมมีความแตกต่างกันออกไป (จริต) ดังนั้นวิธีการ หรือกระบวนการในการ ดำเนินการให้เป็นไปนั้นย่อมต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ คือ รู้ทั้งวิถีโลก และวิถีธรรม ความเป็นไปของ บ้านเมือง กฎเกณฑ์ กติกา ความเชื่อที่แตกต่างกันออกไป จะผสมผสานให้เข้ากันได้ได้อย่างไร ซึ่งไม่สามารถ จะให้ผลได้อย่างทันทั่วทั้งในเร็ววันหรือช่วงหนึ่งของชีวิตมนุษย์(100 ปีโดยประมาณ) ฉะนั้นแล้ว ผลผลิตแห่งความบริสุทธิ์ทางด้านจิตใจก็ย่อมอาศัยกาลและเวลา เฉกเช่นกัน อินเดีย-เนปาล เป็น ดินแดนแห่งพุทธภูมิ(สังเวชนียสถาน) อันควรค่าต่อการกลับไปยังถิ่นฐานหรือตอบแทนคุณ จะมาก น้อยอย่างไรนั้นก็ให้เหมาะสมควรแก่ฐานานุรูปแห่งสมณะเชื้อสายศากยบุตรพุทธชินโรส

บรรณานุกรม

- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). **พุทธวิธีบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เสถียร โพธิ์นันทะ. (2530). **ประวัติพระพุทธศาสนา**. พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์หามกุฏราชวิทยาลัย.
- สถาบันโพธิคยาวิชชาลัย 980. (2556). **ธรรมวิชัยจากแดนพุทธภูมิ พุทธพลโลก**. กรุงเทพฯ : พรราเพรส (2002) จำกัด.
- สวัสด์ เขมกปสิทธ์. (2531). **ประวัติศาสตร์ศาสตร์พระพุทธศาสนาในประเทศไทย**. เชียงใหม่: ลานนาการพิมพ์.
- สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน). (2546). **พระวรธรรมคติ ในพระธรรมทูตสายต่างประเทศ รุ่นที่ 9 มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- <https://www.watthailumbini-th.org> ประวัติวัดไทยลุมพินี, สืบค้น วันที่ 12 ตุลาคม 2562.

ความรู้ตามแนวทางของพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)
Knowledge according to the guidelines
of Phra Brahma Pandit (Prayoon Dhammajitto)

ทวี เลี้ยวประโคน

Tawee Liao Prakhon

พนมนคร มีราคา

PhanomNakhon Meeraka

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University

มนัสวี ศรีนนท์

Manasvi Srinont

มหาวิทยาลัยมหิดล

Mahidol University

E-mail : b_av7@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 20 มิถุนายน 2563

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 20 กรกฎาคม 2563

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 25 กรกฎาคม 2563

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้ เป็นการนำเสนอเกี่ยวกับแนวความรู้ตามแนวทางของของพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ซึ่งเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบันที่มีบทบาททางการศึกษามาก โดยจะเห็นได้ว่าแนวทางเกี่ยวกับความรู้ของท่านนั้นจะเน้นไปที่กระบวนการพัฒนาการศึกษาหรือพัฒนาคนด้วยหลักไตรสิกขา ซึ่งประกอบไปด้วยศีล สมาธิ และปัญญา

ศัพท์สำคัญ : ความรู้, สมาธิ, ปัญญา

Abstract

This article is a presentation of the knowledge according to the guidelines of Phra Brahma Pandit (Prayoon Dhammajitto), a monk in Buddhism in the present day with a large educational role. It is widely known that the approach to his knowledge will focus on the process of developing education or developing people with the three-fold principle. Which consists of precepts, meditation and wisdom

keywords: Knowledge, Concentration, wisdom

ประวัติในเบื้องต้นของพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)

พระพรหมบัณฑิต ฉายา ธมฺมจิตฺโต นามเดิม ประยูร นามสกุล มีฤกษ์ วิทยฐานะ ป.ธ.9, พธ.บ., M.A., M.Phil., Ph.D., เกิดเมื่อวันเสาร์ที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2498 ณ ตำบลโพธิ์พระยา อำเภอมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี บรรพชาเป็นสามเณร วันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2509 ณ วัดสามจุ่น อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี มี พระครูศรีคณานุรักษ์ วัดดอนบุบผาราม เป็นพระอุปัชฌาย์

เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2519 ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม กรุงเทพมหานคร มีสมเด็จพระพุฒาจารย์ (พื้น ชุตินฺธมฺหาเถร) วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร เป็นพระอุปัชฌาย์ พระธรรมปิฎก (นิยม ฐานิสฺสรมหาเถร ต่อมาเป็นที่สมเด็จพระมหาธีราจารย์) วัดชนะสงคราม กรุงเทพมหานคร เป็นพระกรรมวาจาจารย์ พระธรรมธีรราชมหามุนี (ช่วง วรปญฺญมหาเถร ปัจจุบัน คือ สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า) วัดปากน้ำ กรุงเทพมหานคร เป็นพระอนุสาวนาจารย์

พ.ศ. 2512 สอบได้ น.ธ.เอก สำนักเรียนวัดสุวรรณภูมิ จังหวัดสุพรรณบุรี

พ.ศ. 2513 สอบได้ ป.ธ. 3 สำนักเรียนวัดสุวรรณภูมิ จังหวัดสุพรรณบุรี

พ.ศ. 2519 สอบได้ ป.ธ.9 (ขณะเป็นสามเณร) สำนักเรียนวัดประยูรวงศาาวาสวรวิหาร กรุงเทพมหานคร

เกียรติคุณทางธรรมของพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)

ท่านพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) นั้นเป็นที่ยอมรับของบุคคลหลายฝ่าย ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ดังจะเห็นได้จากที่ท่านเคยดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยหลายสมัย และหลังจากนั้นก็ได้รับการยกย่องให้มียศสมณศักดิ์ที่ถือว่าเป็นผู้ทำคุณประโยชน์ให้กับสังคมและประเทศชาติดังนี้

พ.ศ. 2532 ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญที่ พระเมธีธรรมาภรณ์

พ.ศ. 2539 ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นราช ที่ พระราชวรมุนี

พ.ศ. 2543 ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นเทพ ที่ พระเทพโสภณ

พ.ศ. 2548 ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นธรรม ที่ พระธรรมโกศาจารย์

พ.ศ. 2555 ได้รับพระราชทานสถาปนาสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะเจ้าคณะรอง ชั้นหิรัญบัฏ ที่ พระพรหมบัณฑิต

เกียรติคุณทางโลกของพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)

สำหรับชื่อเสียงด้านทางโลกหรือที่ทางบ้านเมืองให้การยอมรับนั้น หลักๆ ก็จะเป็นเรื่องการศึกษาหรือเรื่องเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา ทั้งนี้ ท่านเองมีประวัติทางด้านการศึกษาต่างๆ ดังนี้

พ.ศ. 2520 สอบได้ประโยคครูพิเศษมัธยม (พ.ม.)

พ.ศ. 2521 ปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ. เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) สาขาวิชาปรัชญา จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. 2523 ปริญญาโท สาขาวิชาปรัชญา จากมหาวิทยาลัยเดลี (University of Delhi) ประเทศอินเดีย

พ.ศ. 2525 อนุปริญญาเอก (M.Phil.) สาขาวิชาปรัชญา จากมหาวิทยาลัยเดลี (University of Delhi) ประเทศอินเดีย

พ.ศ. 2527 ประกาศนียบัตรภาษาฝรั่งเศส (Diploma in French) จากมหาวิทยาลัยเดลี (University of Delhi) ประเทศอินเดีย

พ.ศ. 2529 ปริญญาเอก (Ph.D.) สาขาวิชาปรัชญา จากมหาวิทยาลัยเดลี (University of Delhi) ประเทศอินเดีย (<https://www.watprayoon.com> (เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2563))

ความรู้ตามแนวทางของพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) เสนอหลักการเกี่ยวกับความรู้ที่เน้นไปที่เรื่องกระบวนการศึกษาดังนี้ การศึกษามาจากภาษาบาลีว่า สิกขา คำว่าสิกขามีรากศัพท์ว่า สิกฺขา หมายถึง วิชโชปาทาน แปลว่า การแสวงหาวิชา ส่วนคำว่าวิชา หมายถึง ความรู้สภาวะแท้จริงของสิ่งทั้งหลาย ๆ ดังนั้น สิกขาหรือศึกษา จึงหมายถึงการแสวงหาวิชา หรือความรู้แจ้งซึ่งก็คือปัญญานั้นเอง นั่นคือ การศึกษาเป็นกระบวนการแสวงหาปัญญาและกำจัดอวิชชาไปพร้อมกันเมื่อปัญญามา อวิชชาก็หายไปเหมือนแสงสว่างเกิดขึ้นมาก็ขบไล่ความมืดไปด้วย พระพุทธเจ้าจึงเปรียบปัญญาเหมือนแสงสว่างว่า นตฺถิ ปญฺญาสมา อาภา "ไม่มีแสงสว่างใดเสมอด้วยปัญญา" แสงสว่างคือปัญญา ขบไล่ความมืด คือ อวิชชา

ภารกิจของการศึกษาคือการสร้างปัญญาหรือวิชา ซึ่งหมายถึง ความรู้สภาวะแท้จริงของสรรพสิ่ง รู้จริงให้ถึงแก่นแท้ของสิ่งทั้งหลายไม่ว่า จะเรียนรู้เรื่องอะไรก็ตาม ความรู้อย่างนี้ท่านเรียกว่า ยถาภูตญาณทัศนะ คือความรู้เห็นตามความเป็นจริง การแสวงหาปัญญาคือความรู้เห็นตาม ความเป็นจริงนั้นแหละคือ ภารกิจสำคัญของการศึกษา

การศึกษาเน้นเรื่องพัฒนาปัญญามากกว่าเรื่องอื่น เพราะปัญญา เป็นคุณธรรมสำคัญที่สุด ปัญญาเป็นประธานแห่งคุณธรรมทั้งหลายพระพุทธเจ้าตรัสว่า ปัญญา หิ เสฏฐา กุสลา วทนฺติ นกฺขตฺตราชาริว ติรกกานํ ปราชญ์ทั้งหลายกล่าวว่าปัญญาประเสริฐที่สุด เหมือนพระจันทร์เด่นที่สุดในหมู่ดาว ปัญญามีคุณธรรมอื่นเป็นบริวารเช่นเดียวกับพระจันทร์มีดวงดาวทั้งหลายเป็นบริวาร ดังพุทธพจน์ที่ว่า สิลปริภาวโธ สมานิ มหปฺพลํ เป็นต้น แปลความว่า ศีลทำให้สมานิมีผลมาก มีอานิสงส์มาก สมานิ ทำให้ปัญญา มีผลมาก มีอานิสงส์มาก ภารกิจสำคัญอีกข้อหนึ่งของการศึกษาก็คือ การกำจัดอวิชชา มีคำถามว่าอวิชชาคืออะไร บางคนตอบว่าอวิชชาคือความรู้คำตอบนี้ถูกเพียงครึ่งเดียว

การศึกษาตามหลักไตรสิกขาในพระพุทธศาสนาเริ่มด้วยการศึกษาตน เราต้องรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองให้ดีเหมือนนกมูลไถที่รู้ความสามารถและถิ่น ของตนเป็นอย่างดี ความรู้ตนจัดเป็นความรู้ลึก จากนั้นเราจึงขยายความรู้ ออกไปนอกตัวเรา ความรู้เรื่องภายนอกตัวจัดเป็นความรู้รอบหรือรู้กว้าง เราจะรู้กว้างขวางสักเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับสถานภาพที่เราเป็นอยู่ในขณะนั้น ๆ ทั้งนี้ก็เพราะว่าการศึกษาคือกระบวนการขยายขอบฟ้าแห่งความรู้ การขยายขอบฟ้าแห่งความรู้เป็นภารกิจไม่รู้จบ เมื่อเราเดินออกไปในท้องทุ่ง เรามองไปที่ปลายทุ่งจะเห็นที่ขอบฟ้า ครอบลงมา เราไม่อาจไปถึงขอบฟ้าที่เห็นอยู่นั้น เราเห็นอยู่ว่าขอบฟ้าครอบ ลงมาตรงปลายทุ่งนี้แหละ แต่พอเราเดินเข้าไปใกล้ปลายทุ่ง ขอบฟ้าขยาย หนีไกลออกไป ขอบฟ้าอยู่ไกลแต่ดูเหมือนใกล้ เราเดินทางไปไม่ถึงขอบฟ้า

การศึกษาโลกภายนอกเปรียบเหมือนการขยายขอบฟ้า คนที่กำลังเรียนระดับมัธยมศึกษาจะรู้สึกว่าเมื่อจบมัธยมปลายตัวเองคงมีความรู้มาก แต่พอจบมัธยมปลายจะรู้สึกรู้ว่ายังไม่มากพอต้อง

เรียนปริญญาตรีต่อไป เมื่อจบปริญญาตรีจะรู้สึกว่ายังรู้ไม่มากพอต้องเรียนต่อปริญญาโท จบ ปริญญาโทแล้วก็รู้สึกว่ายังไม่พออีก ขอบฟ้าถอยหนีไปอีกแล้ว ต้องเรียนต่อ ปริญญาเอก ขอบฟ้าขยายออกไปเรื่อย ๆ จบปริญญาเอกแล้วนี้กว่าพอแล้ว แต่ในที่สุดก็ต้องไปทำวิจัยหรือดูงานอีก ขอบฟ้าขยายหนีเราไปไม่สิ้นสุด ฉะนั้นพระพุทธศาสนาจึงถือว่าคนเราต้องศึกษาต่อไปไม่รู้จบ เรียกว่าเป็น เสดชะคือผู้ยังต้องศึกษา นี่เป็นการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต ผู้สำเร็จเป็นพระอรหันต์เท่านั้นไม่ต้องศึกษาต่อ เรียกว่าเป็นอเสชะคือผู้ไม่ต้องศึกษา

แม้การขยายขอบฟ้าเป็นเรื่องไม่รู้จบ เราก็ควรตระหนักว่าขอบฟ้า ขยายไปจากจุดที่เราอยู่ในขณะปัจจุบัน เมื่อเราหยุดยืนอยู่กับที่ ขอบฟ้าก็ดู จะอยู่ห่างออกไปไม่ไกลนัก แต่พอเราเดินเข้าไปหาขอบฟ้าจึงขยายห่างจาก เราออกไป ขอบฟ้าของแต่ละคนจึงมีจุดศูนย์กลางต่างกัน เรายืนอยู่ตรงไหน ขอบฟ้าก็ครอบเราตรงนั้น เราต่างมีขอบฟ้าต่างกัน เราอยู่ใต้ขอบฟ้าใดก็ ควรเรียนรู้เรื่องภายในขอบฟ้านั้นให้ดีที่สุด นั่นคือเรียนรู้เรื่องตัวเองกับเรื่อง ใกล้ตัวให้ดีพอที่จะเป็นฐานขยายออกไปข้างนอก แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าใน โลกไร้พรมแดนนี้เราตื่นเต้นกับข้อมูลข่าวสารที่มาจากภายนอกมากเกินไป เราสนใจเรื่องต่างประเทศมากกว่าเรื่องเมืองไทย เรารู้เรื่องคนอื่นมากกว่า เรื่องตัวเอง เราจึงไม่สามารถประสานกลมกลืนความเป็นเราให้เข้ากับ วัฒนธรรมที่ไหลบ่ามาจากภายนอก ผลที่ตามมาก็คือความขัดแย้งทาง วัฒนธรรม แม้ฆัาสองกระแสที่ไม่มีวันบรรจบกันได้ไหลขนานกันอยู่ภายใน ตัวเรา สิ่งใหม่กับสิ่งเก่าขัดแย้งกันทำให้เป็นทุกข์ ถ้าเราประสานสิ่งเก่าเข้า กับสิ่งใหม่ได้เราจะมีสุขมากขึ้นดังที่ผลการวิจัยขององค์กรชื่อเกิลลัป (Gallup Organization) แห่งสหรัฐอเมริกา แสดงไว้ (<https://www.car.chula.ac.th/display7.php?bib=b1520894> (เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2563))

ส่วนพระจาดุรงค์ อาจารย์สุโก สรุปลั้วดังนี้ พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) กล่าวถึงการศึกษาไว้ว่า การศึกษาต้องการเน้นเรื่องหลักไตรสิกขา เพื่อเข้าถึงปัญญอันแท้จริง ซึ่งปัญญอันแท้จริงในที่นี้ก็คือ พระนิพพาน อันเป็นจุดมุ่งหมายของชีวิตในสังคมพุทธศาสนาแบบดั้งเดิมที่มีคติความเชื่อมาตั้งแต่อดีต ขณะเดียวกันก็ต้องการให้ความสำคัญของการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กันเชิงวัตถุกับเชิงจิตนิยม (จิตใจ) ซึ่งทั้งสองส่วนนี้คือท่านคงเห็นว่าไม่สามารถแยกออกจากกันได้ การให้ความสำคัญ ก็ ควร ให้ ความ สำคัญ ควบ คู่ กัน เพื่อ นำ ไป สู่ การ พัฒนา ที่ สม ดุล (<https://www.gotoknow.org/posts/573681> (เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2563))

การวิเคราะห์และสรุปความรู้ตามแนวทางของพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)

ในเรื่องนี้ สามารถวิเคราะห์และสรุปได้ว่า สรุปลั้วความรู้ตามแนวทางพระพรหมบัณฑิต ท่านได้พูดถึงการศึกษา ในภาษาบาลี มาจากคำว่า สิกขา ซึ่งแปลว่าการแสวงหาความรู้ การกิจของนักศึกษาทั้งหลายที่ไม่ว่าแห่งหนใดก็สามารถพัฒนาได้อย่างรวดเร็วฉับไว เพราะยุคสมัยที่พัฒนาสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมแก่นักแสวงหาความรู้ทั้งหลาย ไม่เหมือนกับสมัยก่อนที่ต้องใช้ความอดทนอย่างมากในการหาความรู้ และท่านยังแสดงให้เห็นประโยชน์ของการที่เรามีความรู้ไว้อย่างมากมาย โดยท่านได้มองเห็นประโยชน์หรือคุณค่าของการศึกษาไว้ตั้งแต่การศึกษานั้นเป็นเครื่องมือในการพัฒนากาย วาจา และใจของคน กล่าวคือหากคนมีการศึกษาคือศีลแล้ว พฤติกรรมทางกายของคนก็จะเรียบร้อย ไม่ก่อความเดือดร้อนให้กับคนอื่น ส่วนการศึกษาที่เชื่อมโยงกับจิตหรือสมาธิ ก็คือการมีพฤติกรรมที่มั่นคง ตั้งใจศึกษาหาความรู้ ไม่วอกแวก เรียกว่ามีความตั้งใจจริงในการแสวงหาความรู้แล้วในที่สุด ผู้ที่เป็นนักการศึกษาโดยใช้สมาธิแล้วก็จะประสบความสำเร็จได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

ส่วนเป้าหมายสุดท้ายที่การศึกษาต้องขับเคลื่อนไปให้ถึงคือการมีปัญญาหรือมีความรู้ที่แท้จริง ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่การศึกษาไม่ว่าจะในระดับใดก็ต้องตั้งเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ไปถึงจุดนี้ให้ได้ เพราะเมื่อผู้มีการศึกษาเข้าถึงเป้าหมายหรือจุดประสงค์ที่แท้จริงของการศึกษาได้แล้ว ก็ย่อมทำให้สังคมโดยรวมได้ประโยชน์ไปด้วยนั่นเอง

บรรณานุกรม

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2547). **ขอบฟ้าแห่งความรู้**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2546). **ทิศทางการศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

<https://highlight.kapook.com/view/132349> (เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2563).

<https://www.gotoknow.org/posts/573681> (เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2563)

<https://clib.psu.ac.th/southerninfo/content/4/a72f775f> (เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2563).

https://www.watnyanaves.net/th/web_page/papayutto (เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2563).

<https://www.car.chula.ac.th/display7.php?bib=b1520894> (เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2563).

https://www.watprayoon.com/mainschool.php?page=page_watadmin (เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2563).

https://www.tpa.or.th/writer/read_this_book_topic.php?bookID=245&read=true&count=true (เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2563).

<https://www.payutto.net/> (เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2563).

<http://www.buddhadasa.org/> (เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2563).

บทวิจารณ์หนังสือ
เรื่อง โอปปาติกะ ชีวิตหลังความตาย
ผู้เขียน ดร.บรรจบ บรรณรุจิ

พระภิกษุชาพงษ์ สิริภทโท (กำชัยภูมิ)

Phraphatharachaphong Siriphatto (Kam Chaiyaphum)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Chaiyaphum Buddhist College

E-mail : siiriphattho@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 8 พฤษภาคม 2563

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 27 พฤษภาคม 2563

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 28 พฤษภาคม 2563

บทนำ

ดร.บรรจบ บรรณรุจิ อดีตท่านเป็นสามเณร จบเปรียญธรรม 9 ประโยค และได้รับพระราชทานอุปสมบทเป็นนาคหลวง ท่านศึกษาทางโลกจบปริญญาเอก จากมหาวิทยาลัยมคอ ประเทศอินเดีย ท่านมีผลงานวิชาการด้านศาสนามากมาย พร้อมทั้งดำรงตำแหน่งอาจารย์สอนที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นอกจากนี้ ดร.บรรจบ บรรณรุจิ ยังเป็นนักเคลื่อนไหวทางศาสนาหลายประเด็นทั้งพุทธศาสนาประจำชาติต่อต้านลัทธิศาสนาภายในประเทศไทย พร้อมต่อต้านอำนาจรัฐที่เข้ามารุกล้ำองค์กรศาสนา ส่วนผลด้านการเขียนหนังสือ ท่านมีผลงานหลายเล่มกับสำนักพิมพ์อมรินทร์ฯนี้ คือ คนตายกลับบ้าน แต่ผู้วิจารณ์ยังไม่ได้อ่านผลงานอื่นๆของท่าน แต่จากการอ่านหนังสือเล่มนี้ ทำให้ผู้วิจารณ์เริ่มไม่มั่นใจกับผลงานหนังสือเล่มอื่น ๆ ของผู้เขียน

ผลงานหนังสือ โอปปาติกะ ชีวิตหลังความตายนี้ เป็นการนำเอาเรื่องเล่าเกี่ยวสิ่งเร้นลับ ผสมกับเรื่องในคัมภีร์ทางพุทธศาสนาเสนอ คุณค่าด้านวรรณกรรมของหนังสือ ช่วยสนับสนุนแนวคิดความเชื่อเกี่ยวจิตวิญญาณได้มากที่สุดทีเดียว เนื้อหาในหนังสือจึงออกมาในแนวชาวบ้านทั่วไป ไม่ถึงขั้นหนังสือวิชาการแม้จากคำนำ ผู้เขียนจะออกตัวว่าเป็นงานเขียนตติวิचारก็ตาม ผู้วิจารณ์อ่านแล้วไม่ได้คิดเช่นนั้น หนังสือเล่มนี้ พยายามปลุกฝังความเชื่อเกี่ยวกับภูตผีวิญญาณอย่างแท้จริง เนื้อหาของหนังสือเราสามารถหาได้จากเรื่องเล่าประสบการณ์ผีหลอกทั่วไป ที่ชาวบ้านมักนำมาเล่าสู่กันฟัง เรื่องแบบนี้จะถูกชาวบ้านนำมาเล่าสู่กันฟังในยามพบปะหน้ากัน หรือพูดคุยกันในยามว่าง เพื่อความบันเทิงทางอารมณ์ เพราะเรื่องราวเกี่ยวกับภูตผีวิญญาณนี้เป็นความเชื่อส่วนบุคคลที่เกิดขึ้นจากความหวาดกลัวของผู้คนในโลก เรื่องภูตผีวิญญาณมีเล่ากันทั่วโลกและก็ไม่เคยตกยุคสมัย

โอปปาติกะ ถูกใช้เป็นชื่อหนังสือ ศัพท์ใหม่ที่ผู้คนยังไม่คุ้นเคยมากนัก โอปปาติกะหมายถึง อุบัติขึ้นของสัตว์โลก ย่อมรับว่าคำนี้ ไม่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป อาจจะเป็นความหมายของมโนคติที่จะอธิบายกันให้เข้าใจได้ คำนี้ ใช้กับอะไร หมายถึงอะไรกัน เราอาจจะคุ้นเคยกับคำว่า จูติ

ปฏิสนธิ มากกว่า คำว่า โอปปาติกะ ซึ่งเป็นกลุ่มคำเดียวกัน แม้แต่สองคำว่า จูติ และปฏิสนธิ มีการนำมาใช้เยอะ แต่ส่วนมากมักจะใช้ผิดความหมายกันเฉย เมื่อคำว่า โอปปาติกะ มาเป็นปกหนังสือ เราคาดหวังจะพบเจอสิ่งแปลกใหม่ในหนังสือเล่มนี้เหมือนชื่อของหนังสือ แต่หนังสือเต็มไปด้วยเรื่องเล่า ภูตผีวิญญาณด้วยท่วงทำนองการเล่าแบบไทย ๆ การเล่าเรื่องผีหลอกที่คนทั่วไปนิยมกัน ถ้าผู้อ่านเคยได้อ่านหนังสือนิยายผี หรือเคยได้ฟังเรื่องเล่าประสบการณ์ทางวิญญาณ ผู้อ่านจะได้อารมณ์อย่างเดียวกันนั้นในหนังสือเล่มนี้ หนังสือเล่มนี้ไม่มีอะไรใหม่

หนังสือเล่มนี้เป็นการเล่าเรื่องราวของผีสาร ทั้งผีสารในคัมภีร์ทางศาสนา และผีสารในสังคมของคนทั่วไป ลักษณะการนำเสนอเป็นเรื่องเป็นราว เหมือนกับนิยายทั่วไป แต่ไม่ได้หวือหวาเหมือนนวนิยายสมัยใหม่ ยังเป็นการเล่าลำดับเรื่องราวแบบง่ายทั่วไป เริ่มจากต้นเรื่องไปเรื่อยสู่จุดจบของเรื่อง เพื่อนำเสนอความเชื่อเกี่ยวกับภูตผี วิญญาณ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและสไตล์การเล่าเรื่องของนิทานผี (ประคอง นิมมานเหมินทร์, 2543 : 138)

ถ้าผู้อ่านเป็นนักอ่านหนังสือทั่วไปคงไม่ติดใจอะไรกับหนังสือเล่มนี้ บางคนอาจจะชอบหนังสือเล่มนี้ เพราะผู้อ่านได้พบเรื่องราวของผีที่มาจากคัมภีร์ทางศาสนาและเรื่องราวของผีตามความเชื่อของคนในยุคปัจจุบันไปพร้อมกัน แต่สำหรับนักอ่านงานวิชาการด้านศาสนา หรือพวกนักอ่านเพื่อแสวงหาแนวคิดใหม่ ๆ อาจจะไม่ชอบหนังสือเล่มนี้

สรุป หนังสือเล่มนี้เป็นการนำเสนอเรื่องราวของภูตผี ปีศาจ วิญญาณ ที่มาจากคัมภีร์บ้าง ประสบการณ์ของผู้คนในยุคปัจจุบันบ้าง บางช่วงบางตอน ผู้เขียนได้นำหลักธรรมคำสอนทางศาสนา มาแทรกบ้าง เพื่อเพิ่มความหลากหลายด้านความเชื่อและอาจจะช่วยให้เรื่องเล่าเหล่านี้มีความเป็นจริงเป็นจังมากขึ้น

เนื้อหาโดยย่อ

บทนำ ผู้เขียนใช้การเล่าเรื่องราวประสบการณ์ทางวิญญาณแทนการเสนอความคิดหลักของแนวทางการเขียนหนังสือ เพื่อเปิดประเด็นเนื้อหาหลักของหนังสือ ผู้เขียนทำได้แหวกธรรมเนียมของการแนะนำภาพรวมของหนังสือได้อย่างชาญฉลาด เท่ากับการตั้งชื่อหนังสือ

โลกของโอปปาติกะ ผู้อ่านจะได้ทราบความหมาย ประเภของบรรดาโอปปาติกะ

เปรต โอปปาติกะผู้หิวโหย เปรตเป็นโอปปาติกะประเภทหนึ่ง แต่เป็นโอปปาติกะที่มีวิบากกรรมมากและจะได้รับทุกข์ยากลำบาก แต่ก็ไม่เสมอ บางทีเปรตที่มีบุญแต่บุญนั้นยังไม่ให้ผลพอจะยกเปรตนั้น ไปบังเกิดในภพที่สุขสบายได้ แต่บุญก็อาจจะทำให้เปรตได้รับความสุขบางอย่างในวิสัยแห่งเปรตนั้น

นรก ดินแดนที่น่าสยดสยองของโอปปาติกะ ผู้อ่านจะได้รู้จักว่านรกคืออะไร มีเท่าไร นรกแต่ละชั้นนั้นแตกต่างกันอย่างไร รวมทั้งเจ้าหน้าที่ประจำนรกแต่ละท่านทำหน้าที่อะไร สัตว์ที่เกิดในนรกเพราะอะไร สัตว์นรกนั้นจะได้เสวยวิบากกรรมอย่างไร ในนรกแต่ละชั้น และสัตว์จะพ้นจากนรกได้อย่างไร

เทวดา โอปปาติกะบนสรวงสวรรค์ บ้านเมืองของเหล่าเทวดา ผู้เกิดในสวรรค์ คำเรียกขานเทวดาและชื่อชั้นสวรรค์ คำเรียกสวรรค์แต่ละชั้นย่อมที่คุ้นเคยผู้อ่านพอสมควร สภาพความเป็นอยู่ของเทวดาสื่อแสดงออกถึงความรื่นรมย์สนใจ

กายหายาไปเยี่ยมสวรรค์ นรก การไปเห็นสวรรค์นรกของพระเจ้าเนมิ ซึ่งเป็นที่มาของความเชื่อปณความสงสัยว่านรกสวรรค์มีจริง

การปรากฏตัวของโอปปาติกะในปัจจุบันเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้คนทั่วไปและเหลือวิสัยของผู้คนจะอธิบายได้ด้วยหลักการอื่น นอกจากไสยศาสตร์

บทสรุป บทสุดท้ายของหนังสือที่ผู้เขียนพยายามจะอ้างหลักธรรมคำสอนทางศาสนาว่าเกี่ยวข้องกับพวกโอปปาติกะ

บทวิจารณ์

หนังสือเล่มนี้ ออกแบบปกได้สอดคล้องกับเนื้อหาและอารมณ์ของหนังสือ ภาพประกอบปก ออกแนวลึกลับ น่าพิศวง ท้องฟ้ามืดมัว ป่าไม้ยามค่ำคืน มีกรงนก ภาพประกอบเหล่านี้ ทำให้รู้สึกหดหู่ไร้ทางออก แต่ยังมีอาทิตย์ส่องแสงเจิดจ้าตรงกลางภาพเหมือนเป็นพลังผลักดันความมืดมนรายล้อมอยู่รอบข้าง ภาพปกหนังสือสามารถสื่ออารมณ์ของเนื้อหาในหนังสือได้อย่างฉลาด อาจจะดีกว่าปล่อยภาพโอปปาติกะออกมาโชว์หราเหมือนหนังสือนิยายการ์ตูนผีทั่วไป การออกแบบปกหนังสือยังรักษาทำที่หนังสือได้ดีพอควร

เนื้อหาภายในเล่มด้วยเจตนาของผู้เขียน หรือไม่ใช่เจตนาก็ตาม กับเริ่มต้นแนะนำเนื้อหาในเล่มด้วยการนำประสบการณ์ผีหลอกมาเล่าสู่กันฟัง เพื่อให้ผู้อ่านได้รับรู้ว่า พลิกหน้าต่อไปจะได้พบเจออะไรในเล่มนี้ การเปิดประเด็นของหนังสือแบบนี้ นับว่าแหวกแนวมก การแนะนำ หรือว่าการเกริ่นเนื้อหาของหนังสือ เราจะพบกับแนวคิดหลักของประเด็นของหนังสือที่ได้เสนอไว้ภายในเล่มนี้ ผู้เขียนคิดอะไรถึงได้เขียนหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนมีความรู้เรื่องอะไรอยากถ่ายทอดมาเป็นหนังสือเล่มนี้

แต่การแนะนำผู้อ่านเข้าสู่เนื้อหาหนังสือด้วยเรื่องเล่าประสบการณ์ทางวิญญาณแบบหนังสือนิยายผีทั่วไป และเรื่องที่น่ามาเสนอก็มีลักษณะตลาด ๆ ไม่มีชั้นเชิงหรือเงื่อนไขที่ต้องใช้สมอง ประสบการณ์ผีหลอกที่ผู้คนนำมาเล่ากันแบบทั่วไป แตกต่างจากเรื่องสั้นผีที่มีรสนิยมในการเล่าดีกว่า แต่อาจจะเพราะผู้เขียนต้องการสื่อให้รู้สึกว้ากัลเคียงกับความจริงกว่าเรื่องแต่งขึ้นแบบนิยายตัดความสลับซับซ้อนในการเล่าเรื่องออกให้หมด เล่าเรื่องแบบธรรมดา การแนะนำหนังสือแบบนี้ อาจจะไม่น่าถูกใจนักอ่านหนังสือด้วยทั้งหลาย พวกเขาอาจจะคิดว่าผู้เขียนไม่มีมุขในการเขียนหนังสือ

ผู้เขียนได้ไขข้อข้องใจเกี่ยวกับโอปปาติกะในตอนต่อมา ผู้เขียนได้นำเอาคำแม่เมตตามาตีกรอบโอปปาติกะไว้ก่อน ที่จะนำเสนอความรู้เกี่ยวกับโอปปาติกะ ดังนั้นผู้อ่านจึงมีโอกาสดูความเข้าใจเกี่ยวกับโอปปาติกะเท่าที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอเท่านั้น คือ โอปปาติกะในบทแม่เมตตามา โอปปาติกะคือสัตว์ที่เกิดแบบผุดขึ้นเป็นตัวเองเป็นตนเลย ไม่เหมือนสัตว์โลกอย่างอื่นที่มีวิวัฒนาการเกิด เจริญเติบโต ที่เป็นไปตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ ผู้เขียนได้ขยายความไปได้ดินหน้อยเองเกี่ยวกับโอปปาติกะ ซึ่งน่าจะมีให้มุมมองได้มากกว่านี้ ผู้วิจารณ์จึงเห็นว่าผู้เขียนไม่ได้ใส่ความรู้แบบวิชาการมากนัก เพราะผู้เขียนไม่พยายามทำให้โอปปาติกะเข้าใจได้ง่ายเหมือนคลื่นวิทยุโทรทัศน์

คำว่า โอปปาติกะพระไตรปิฎกเล่มที่ 9 พระสุตตันตปิฎกเล่มที่ 1 ทีฆนิกาย สีลขันธวรรคว่า โอปปาติกะ สัตว์ที่เกิดและเติบโตเต็มที่ทันที และเมื่อจุติ (ตาย) ก็หายวับไป ไม่ทิ้งซากศพไว้ เช่น เทวดาและสัตว์นรกเป็นต้น (ที.สี.อ. (ไทย) 9/171/149) ได้กล่าวถึง ว่า ใน พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายว่า ผู้เกิดผุดขึ้นโดยไม่ต้องอาศัยพ่อแม่ อาศัยอดีตกรรมได้แก่เทวดา พรหม สัตว์นรก เปรต อสุรกาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542 : 624)

ในศาสนาพุทธ โอปปาติกะ (บาลี: โอปปาติก) หมายถึง ผู้เกิดผุดขึ้นคือผู้ผุดเป็นตัวเองเป็นตนและเติบโตโดยทันที และโตเต็มตัวในทันที ตามแต่อดีตกรรม ไม่เจริญเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ เหมือนสัตว์โลกทั่วไป เวลาตายหายวับไปไม่มีซากร่างเหลือไว้เหมือนคนหรือสัตว์ได้แก่ เทวดา พระพรหม สัตว์นรก

เปรต อสุรกาย โอปปาทิกะ จัดเป็นหนึ่งในโยนิ 4 ที่เหลือได้แก่ ชลาพุชะ (สัตว์เกิดในครรภ์) อัมพุชะ (สัตว์เกิดในไข่) และสังเสพุชะ (สัตว์เกิดในโคล) (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2548 : 1428)

จุดเด่น จุดเด่นของหนังสือ เล่มนี้ ในทัศนะของผู้วิจารณ์ มองว่า ผู้เขียนพยายามพาตึงถึง ความเชื่อทางวิญญาณแบบชาวบ้านทั่วไป ไม่มุ่งเน้นหลักการทางศาสนาเพื่ออธิบายโอปปาทิกะ ผู้เขียนกลับนำเสนอโอปปาทิกะตามความเชื่อภูติผีวิญญาณของชาวบ้านทั่วไป ซึ่งเป็นการดึงดูดความ สนใจและความเข้าใจในเนื้อหาได้ง่ายขึ้น สำหรับผู้ที่ไม่รู้ราวทางหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่ง ก่อนที่ศึกษาหนังสือเล่มนี้ผู้วิจารณ์คิดว่า น่าออกแนวอธิบายเนื้อหาที่ทางด้านอิทธิกรรม จากคำว่าชีวิต หลังความตาย น่าจะพูดถึงเรื่องจิต การเกิดดับของจิตในท่อนั้น ซึ่งคงจะทำความเข้าใจลำบาก ผู้อ่าน ที่ไม่มีพื้นฐาน หรือเคยศึกษา แต่ผู้เขียนได้เน้นไปในเรื่องการ ภูติผี ปีศาจ นรก สวรรค์ เทวดา ในความ เชื่อแบบชาวบ้าน ในสังคมไทย ประดุจจะบอกว่า ความเชื่ออันนี้เป็นจริง พวกที่เชื่อเรื่องภูติผีวิญญาณ ไม่ได้มลาย เพราะศาสนาก็ได้กล่าวถึงเรื่องเหล่านี้ไว้เหมือนกัน ซึ่งเป็นแนวคิดที่แตกต่างจาก นักวิชาการทางศาสนาท่านอื่น ๆ เช่น พระพรหมคุณาภรณ์กล่าวไว้ว่า “ในทัศนะของพระพุทธศาสนา อิทธิปาฏิหาริย์ก็ดี เทวดาก็ดี ถ้าตอบตามคัมภีร์มีพระไตรปิฎก เป็นต้น โดยถือตามอักษรต้องบอกว่า มีแต่คนทั้งหลายจะตกลงเชื่อเป็นอย่างเดียวกันไม่ได้ และท่านยังเห็นโทษมากหลายของความเชื่อ เหล่านี้ นักปราชญ์บางท่านพยายามแปลความหมายของสิ่งเหล่านี้ให้เห็นเป็นนัยที่ลึกซึ้งลงไปอย่าง น่าสนใจ” (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2528 : 455)

คำว่า วิญญาณ ในความคิดความเข้าใจในสังคมไทย มักจะมองเห็นในด้านความเป็นสิ่งเร้นลับ หรือเรียกตามภาษาชาวบ้านทั่วไปว่า ผี หรือจิตของผู้ตายสั่นลมพานไปแล้ว แต่ในคำสอนทาง พระพุทธศาสนา คำว่า วิญญาณ เป็นองค์ประกอบของขันธ์ 5 (สัง. ข. (ไทย) 17 /48 / 66-67.) หมายถึง ความรู้แจ้งอารมณ์, จิต ความรู้ที่เกิดขึ้นเมื่ออายตนะภายในและอายตนะภายนอกกระทบกัน ประกอบด้วย วิญญาณ 6 คือ

1. จักขุวิญญาณ ความรู้อารมณ์ทางตา (เห็น)
2. โสตวิญญาณ ความรู้อารมณ์ทางหู (ได้ยิน)
3. ฉานวิญญาณ ความรู้อารมณ์ทางจมูก (ได้กลิ่น)
4. ชิวหาวิญญาณ ความรู้อารมณ์ทางลิ้น (รู้รส)
5. กายวิญญาณ ความรู้อารมณ์ทางกาย (รู้สิ่งต้องกาย)
6. มโนวิญญาณ ความรู้อารมณ์ทางใจ (รู้เรื่องในใจ) (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2554 : 366-367)

ผู้เขียนได้บอกให้รู้ว่า เปรต และเทวดา เป็นโอปปาทิกะ ในตอนต่อมา โอปปาทิกะที่เกิดอาศัย อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีมีสุขสมหวัง เรียกว่า เทวดา ส่วนโอปปาทิกะที่เกิดอาศัยในที่ลำบากยากแค้น ทุกข์ทรมานแสนสาหัส เรียกว่า เปรต นอกนั้นผู้เขียนก็ไม่ได้นำเสนอแนวคิดที่กลั่นกรองจากคัมภีร์ ผู้แค่เล่าเรื่องจากคัมภีร์เท่านั้น

การเล่าเรื่องราวจากคัมภีร์ก็ไม่แตกต่างจากวิธีเดิม ๆ แบบเล่านิทานทั่วไป การดำเนินเรื่องไป เรื่อยจากต้นเรื่องไปหาจุดจบเรื่อง ผู้เขียนใช้นิทานในคัมภีร์มาอย่างเต็มที่ แม้จะมีการสรุปเรื่องราวว่า กุศลทำให้เป็นเทวดาเสวยสุขบนสวรรค์ อกุศลทำให้เป็นเปรตต้องทนทุกข์ทรมานที่ไม่ดี กิเลสสวะก็มี ส่วนทำให้สัตว์ต้องเกิดมาเป็นเปรตและทนทุกข์ทรมานด้วยวิกรรมที่เกิดจากกิเลสนั้น ผลกรรมจะ ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของโอปปาทิกะ ด้วยเหตุนี้กระมัง หนังสือถึงได้ชื่อว่า ชีวิตหลังความตาย ท้าย ตอนก่อนจบประเด็น ผู้ยังใช้การเล่าเรื่องราวของเปรตมานำเสนอ โดยผู้เขียนได้นำเสนอแนวคิดที่

แตกต่างจากเรื่องราวในคัมภีร์ที่เป็นข้อมูลดิบมากนัก ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้ง หรือตีความเหมือนกับผู้เขียนคิดว่า นิทาน หรือเรื่องเล่าเหล่านี้เป็นองค์ความรู้ไปเสียแล้ว

นรก ดินแดนที่น่าสยดสยองของโอปปาติกะ ผู้เขียนได้นำเสนอภาพนรก นรกคือที่อยู่ของโอปปาติกะที่มีบาปกรรมติดตัว สัตว์ผู้ทำบาปกรรมไว้เมื่อตายไปแล้วย่อมบังเกิดในนรก เพื่อจะชดใช้บาปที่ตนได้ทำไว้ ผู้เขียนได้ขยายบรรยายสภาพความเป็นอยู่ของนรกและชีวิตของสัตว์ผู้เกิดในนรก ตอนนี้เราจึงได้เห็นความแม่นยำตามตำราของผู้เขียนเกี่ยวกับนรก แม้ผู้เขียนจะอธิบาย เจ้าหน้าที่ที่นรกสองชื่อ นายนิรยบาล กับยมบาล แต่ก็ไม่ได้ความเท่าไร การอธิบายตามหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทั้งสองเหมือนจะเคลียร์และชัดเจน แต่ก็ยังไม่ชัดเจนอยู่ดี ผู้วิจารณ์เองยอมรับว่าไม่เข้าใจจริง เจ้าหน้าที่ที่มารับเอาวิญญาณผู้ตายไปลงนรกนี้ เรียกว่า ยมทูต เจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าพิพากษาคัดสินให้โทษแก่ดวงวิญญาณ เรียกว่า ยมบาล ประมาณนี้หรือไม่

ผู้เขียนนำเสนอในสองตอนต่อมาว่า มนุษย์จะไปนรกได้อย่างไร และจะไปสวรรค์ได้อย่างไร เมื่อมนุษย์สิ้นใจตายไป ตามทัศนะของผู้เขียนจิตของผู้ตายจะถูกพิพากษากรรมที่บุคคลได้กระทำไว้ช่วงมีชีวิตโดยนายนิรยบาล เขาเล่ากันว่า ดวงจิตหรือวิญญาณต้องนำไปพิจารณาโทษตามกรรมที่ก่อไว้ นายนิรยบาลผู้นำเอาดวงจิตหรือวิญญาณไปพิจารณากรรมและลงโทษต้องเป็นผู้มีอำนาจเหนือจิตทุกดวง ทางพุทธศาสนากล่าวไว้ว่าเราไม่สามารถหนีกรรมที่เราได้ทำไว้ได้ ฉะนั้นนอกจากกรรมของเราแล้ว เรายังไม่สามารถหนีจากการตามล่าของนายยมทูตได้ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจเหนือดวงจิตของเรา

มุมมองเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นความเชื่อทางศาสนาเกือบทุกศาสนา ปัญหาจึงตามมา ความเชื่อนี้ฝังรากลึกลงในก้นบึ้งจิตใจของมนุษย์ ผู้เขียนบอกว่านายนิรยบาลคือผู้พิจารณาตัดสินดวงจิตหรือวิญญาณของมนุษย์ที่ตายเพื่อจะให้ได้รับโทษหรือจะให้ขึ้นสวรรค์ เท่ากับว่าความเป็นไปของดวงวิญญาณทุกดวงต้องขึ้นอยู่กับคนกลุ่มนี้และกระบวนการของคนกลุ่มนี้ ปัญหากระบวนการนี้มีความยุติธรรมเพื่อสวัสดิภาพของเหล่าดวงจิตวิญญาณแค่ไหน ในหนังสือเล่มนี้บอกชัดว่า นายนิรยบาลเป็นปัจจัยสำคัญในการจะขึ้นสวรรค์หรือนรกของดวงวิญญาณแต่ละดวง

เรื่องนายนิรยบาลนี้สร้างค่านิยมให้ยอมรับอำนาจนิยมของบุคคลใดบุคคลหนึ่งอย่างชัดเจน ดวงจิตหรือวิญญาณทุกดวงต้องยอมรับกระบวนการตัดสินของนายนิรยบาลและนรกใช้กรรมจนกว่ากรรมจะหมด บางทีการนำเรื่องเหล่านี้มาเสนอก็ไม่ใช่ว่าที่ดีมากนัก เพราะสังคมไทยไม่ใช่สังคมที่รู้จักคำว่ายุติธรรม และสังคมไทยเป็นสังคมที่ไม่มีฮีโร่ไม่มีวีรบุรุษ มีแต่เจ้านาย บ่าวไพร่ ข้าทาสบริวาร โอปปาติกะผู้เกิดในนรกคือเหยื่อผู้อภัพ ตกอยู่ภายใต้อำนาจของนายนิรยบาล ๆ อำนาจกรรมของโอปปาติกะเพื่อใช้อำนาจของตนเหนือสัตว์เหล่านั้น ซึ่งมีนัยแตกต่างจากการขึ้นสวรรค์ของโอปปาติกะผู้โชคดี ในเรื่องเล่าที่ผู้เขียนนำมาเสนอเล่าไว้ว่าผู้จะได้ขึ้นสวรรค์จะไม่ผ่านกระบวนการพิจารณากรรมดีกรรมชั่วก่อนได้ขึ้นสวรรค์เหมือนการตกนรก

จิตที่ได้ขึ้นสวรรค์จะมีอิทธิพลมากสามารถเลือกได้ด้วยตนเองไม่ต้องให้คนอื่นมาชี้แนะตัดสินเหมือนภาพจำลองของสังคมบางประเทศ คำสอนในคัมภีร์ทางศาสนาส่งเสริมอำนาจสถานะทางสังคม ผู้เขียนได้บรรยายถึงสภาพความเป็นอยู่ในสวรรค์พร้อมกับวิธีแห่งการบังเกิดในสวรรค์ บรรดาสัตว์ผู้จะเกิดเป็นเทวดามีสิทธิที่จะเลือกด้วยตนเองและเสวยสุข เรื่องนรกสวรรค์ที่ผู้เขียนนำมาเสนอไม่ได้พูดถึงสิทธิของดวงวิญญาณ ผู้เขียนนำเสนอเรื่องราวที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ เรื่องราวเหล่านี้เป็นแนวคิดของทฤษฎีสังสารวัฏฏของศาสนาพราหมณ์ (เดือน คำดี, พุทธปรัชญา, 2534 : 4-6)

จุดด้อย โดยปกติทั่วไป การเล่านิทานเรื่องนรกสวรรค์เพื่อสนับสนุนหลักคำสอนเรื่องกรรม แต่ในหนังสือเล่มนี้เล่าเรื่องนรกสวรรค์เพื่อจะยืนยันว่านรกสวรรค์มีจริงและเป็นที่อยู่ของโอปปาติกะ

ดังนั้นการนำเสนอเรื่องราวรกรสวรรณคดีในหนังสือนี้จึงไม่ต่างจากการเทศนาตามคัมภีร์ ผู้เขียนไม่ได้เพิ่มเติมทัศนคติใหม่ให้กับหนังสือเล่มนี้นัก แต่ในจุดประสงค์ของผู้เขียนผู้วิจารณ์เข้าใจว่าผู้เขียนต้องการสร้างทัศนคติให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงการเวียนว่ายตายเกิดของสรรพสัตว์ทั้งหลาย ผลของการกระทำชีวิตหลังความตายเป็นไปหรือกรรมของแต่ละบุคคลว่าจะไปสู่สุคติหรือทุกข์มีความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันอย่างไร ให้ผู้อ่านได้รับรู้ ประพฤติตนให้ละชั่วทำดี ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาจึงได้ลำนำนี้อาหารในรูปแบบประสบการณ์ต่าง ๆ ของสิ่งเร้นลับในความเชื่อทางสังคมไทย เพราะสิ่งเหล่านี้ ไม่สามารถสัมผัสจับต้องได้ทุกคนได้ในโลกความเป็นจริงไม่สามารถพิสูจน์ได้แน่ชัดทางนิติทางวิทยาศาสตร์

การเล่าเรื่องรกรสวรรณคดีเป็นเรื่องเหลือวิสัยมนุษย์ที่จะพิสูจน์ได้แม้ในทางพุทธศาสนาอาจจะมีคัมภีร์ได้กล่าวอ้างไว้ แต่สิ่งที่อ้างไว้ในคัมภีร์จะจริงหรือไม่ยังเป็นสิ่งยากที่จะทำให้คนทั้งหมดยอมรับคำตอบเป็นอันเดียวกันได้และท่านยังมองเห็นโทษของความเชื่อถือนี้อย่างไร ดังนั้น เรื่องรกรสวรรณคดีเป็นส่วนประกอบเล็กน้อยของการอธิบายถึงหลักธรรมคำสอนเรื่องกรรมแต่มื่อนำมาเล่าและเป็นที่นิยมของผู้คนทั่วไปเพราะสิ่งเหล่านี้ตรงกับความเชื่อดั้งเดิมของคนไทยซึ่งเป็นความเชื่อที่มลายตามหลักการสมัยนิยม และเป็นความเชื่อที่ขัดต่อความเจริญก้าวหน้าทางสังคมและวิทยาการสมัยใหม่พุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการปฏิบัติมุ่งเน้นการประจักษ์แจ้ง และเหตุผลนิยม ดังนั้น เมื่อท่านจะพูดเรื่องรกรสวรรณคดี ท่านก็ต้องพูดเพื่อสนับสนุนกับคำสอนเรื่องกรรม

ก่อนตอนสุดท้ายของเล่ม ผู้เขียนได้นำเสนอเรื่องราวปรากฏการณ์ของโอปปาติกะที่ขึ้นในโลกปัจจุบัน ผู้เขียนได้นำเสนอมาหลายเรื่องหลายเหตุการณ์เพื่อจะยืนยันว่านั่นมีจริง คนที่ถูกผีหลอกก็มีตัวตนจริงในโลกนี้ ประมาณคนเหล่านี้เป็นพยานได้ การเล่าประสบการณ์ผีหลอกไม่ได้ช่วยทำให้ความรู้เกี่ยวกับผีให้ฟังมากขึ้น เพราะการเล่าเรื่องผีเป็นความบันเทิงเท่านั้น หรือการฟังเรื่องผีก็เพื่อสนองตอบความอยากรู้อยากเห็นทางอารมณ์เท่านั้น ไม่ใช่ฟังเรื่องผีแล้วจะเสริมสร้างความรู้ทางวิชาการมากขึ้น

บทสรุปการวิจารณ์

ผู้เขียนได้สรุปเนื้อหาของหนังสือพร้อมกับประเด็นสำคัญไว้ในตอนสรุปซึ่งเป็นตอนสุดท้ายของเล่ม ผู้วิจารณ์ก็จะใช้บทสรุปของหนังสือเป็นบทสรุปของการวิจารณ์ ผู้เขียนนำเสนอเรื่องโอปปาติกะ (ผี) เพื่อต้องการใช้หนังสือเล่มนี้ยืนยันว่ามีจริง โดยอาศัยคัมภีร์ทางศาสนาอ้างอิง ดังนั้น หนังสือเล่มนี้จึงไม่ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ให้กับองค์กร และก็ไม่ส่งเสริมความรู้อันดีงามทางวัฒนธรรมให้กับผู้อ่านเหมือนการเทศน์ทั่วไป เพราะการเล่าเรื่องผีของหนังสือเป็นแค่สร้างความบันเทิงฉาบฉวยเท่านั้น

แม้ผู้เขียนจะพยายามอ้างว่าบรรดาโอปปาติกะนั้นเกี่ยวกับหลักธรรมอย่างไร หลังจากอ่านแล้วผู้วิจารณ์คิดได้สองอย่าง อย่างแรกผู้เขียนไม่ได้มีความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนที่ตนได้อ่านอย่างถี่นักเปรียบธรรม แก่ประโยคควรจะเป็น อย่างที่สอง คือผู้วิจารณ์มีปัญญาไม่ถึงสิ่งที่ผู้เขียนนำเสนอ ผู้วิจารณ์คิดว่า ผู้เขียนสับสนเอาเผือกกับการสรุปประเด็นเกี่ยวข้องกับหลักธรรม จับแพะชนแกะ แล้วบอกว่านี่ละคัมภีร์ เหมือนผู้เขียนจะมัวในสิ่งที่คนอื่นไม่ชำนาญ วิธีการอ้างหลักธรรมของผู้เขียนก็ไม่ได้จากทัศนคติของผู้เขียน หรือไม่ใช่ความรู้ความเข้าใจของผู้เขียนอย่างแท้จริง ดังนั้น ในด้านวรรณกรรมหนังสือเล่มนี้ไม่สร้างอิทธิพลต่อผู้อ่านไม่สามารถสร้างทัศนคติอันดีให้กับผู้อ่านได้เลย

แม้แต่หลักการทางศาสนา หรือความเข้าใจอันเหมาะสมสำหรับการดำเนินชีวิต นอกจากได้ฟังเรื่องเล่า
ผีหลอกเพิ่มขึ้นๆ

บรรณานุกรม

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

บรรจบ บรรณรุจิ. (2557). **โอปปาติกะ ชีวิตหลังความตาย**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ครั้งที่ 3, สำนักพิมพ์อมรินทร์ธรรม อมรินทร์พรินต์ติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.

ประคอง นิมมานเหมินทร์. (2543). **นิทานพื้นบ้านศึกษา**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2548). **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุด คำวัด**. วัดราชโอรสาราม กรุงเทพฯ.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2528). **พุทธธรรม**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2554). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ 16, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก.

เดือน คำดี. (2534). **พุทธปรัชญา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542**. (2542). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน Factors Affecting to Job Satisfaction

สมศักดิ์ สงวนดี

Somsak Sanguandee

สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Department of Buddhist Psychology

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail : yot_ss@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 28 กรกฎาคม 2563

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 25 สิงหาคม 2563

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 28 สิงหาคม 2563

บทคัดย่อ

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานคือความรู้สึกดีมีเจตคติทางบวก อันเนื่องมาจากบุคคลทำงานแล้วได้รับการตอบสนองความต้องการตามคาดหวังไว้ ปัจจัยสำคัญของการสร้างความพึงพอใจในงานนั้น ผู้บริหารจะต้องสร้างแรงจูงใจให้กับตัวเองและผู้ที่บังคับบัญชา ส่วนผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จนั้นจะต้องมีสามัญสำนึกที่ดี และมีความสามารถที่จะวินิจฉัย วิเคราะห์ ช่างสังเกตและสนใจมองลึกลงไปถึงความแตกต่างในตัวผู้บังคับบัญชา และการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ จึงจะส่งผลให้งานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การที่ตั้งไว้

คำสำคัญ : ปัจจัย, พึงพอใจ, เจตคติ

Abstract

Performance satisfaction is a good feeling with a positive attitude. This is because the person working has been met with the expected needs. The key factor in creating job satisfaction. Management create motivation for themselves and their subordinates. Successful executives have good common sense. And has the ability to diagnose, analyze, observant, and look at the differences in subordinates. And effective communication. As a result, the work can be carried out effectively to achieve the goals and objectives of the organization.

Keywords: Factor, satisfaction, attitude

บทนำ

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน (Job satisfaction) เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลมีความรู้สึกที่ดีต่องาน ที่ทำรวมไปถึงเป็นแรงกระตุ้นที่ช่วยให้บุคคลมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ทำให้เกิดประสิทธิผลในการปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ได้มีนักวิชาการ

ทางการศึกษามากมายทั้งในและต่างประเทศ ได้มีความเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานไว้แตกต่างกัน

ความหมายเกี่ยวกับความพึงพอใจในงาน

จากการศึกษาเอกสารปรากฏว่า มีนักวิชาการได้ให้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจในการทำงาน ไว้หลายท่าน ดังนี้

สุวารี เคียงประพันธ์ (2543 : 14) ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานหมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติที่ดีของบุคคลที่มีต่องาน ซึ่งเกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการในปัจจัยต่างๆ ทั้งในการทำงานและส่วนบุคคล ทำให้สามารถทำงานด้วยความเต็มใจ มีการเสียสละ อุทิศกายแรงใจสติปัญญาให้กับการทำงาน ส่งผลให้งานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ขององค์การที่ตั้งไว้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544 : 122) ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจในการทำงานเป็น ความรู้สึกรวมของบุคคลที่มีต่อการทำงานในทางบวก เป็นความสุขของบุคคลที่เกิดจากการปฏิบัติงาน และได้รับผลตอบแทน คือ ผลที่เป็นความพึงพอใจที่ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นที่จะทำงาน มีขวัญและกำลังใจสิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงาน รวมทั้งการส่งผลต่อความสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมายขององค์การ

นเรศ ภูโคสูง (2541 : 7) มีความเห็นว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความรู้สึกที่มีความสุขหรือเจตคติของบุคคลที่มีต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งเกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการในปัจจัยต่างๆ ในการปฏิบัติงาน ถ้าบุคคลมีความรู้สึกหรือเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานในทางบวก จะมีผลทำให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมีการเสียสละอุทิศแรงกายแรงใจและสติปัญญาให้แก่งานมาก ตรงกันข้ามถ้าบุคคลมีความรู้สึกหรือเจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานในทางลบ จะทำให้เกิดความไม่พึงพอใจแก่งาน ทำให้ไม่มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ขาดความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เนื่องจากความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคคลไม่คงที่แน่นอน อาจเปลี่ยนแปลงได้เสมอตามกาลเวลา และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ฉะนั้น ผู้บริหารจึงควรทำการตรวจสอบความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของหน่วยงาน เพื่อที่จะได้ทำการแก้ไขปรับปรุงบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานให้เอื้อหรือสนองตอบต่อความต้องการของบุคลากร เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความเต็มใจที่จะใช้พลังปฏิบัติงาน ทำให้องค์กรเกิดความเจริญและประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

จากการให้ความหมายต่างๆ ดังกล่าวมาสรุปได้ว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานหมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่องานและการปฏิบัติงานโดยมีผลมาจากปัจจัยหลายด้านด้วยกันซึ่งจะเป็นแรงผลักดันทำให้บุคคลทำงานด้วยความกระตือรือร้นมีขวัญและกำลังใจ ทำให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ถ้าบุคคลมีความรู้สึกพึงพอใจในการปฏิบัติงานจะพร้อมเสียสละทุกอย่างอุทิศแรงกายแรงใจและสติปัญญาให้แก่งาน และทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลมีความรู้สึกไม่พึงพอใจต่องานและการปฏิบัติงาน จะไม่มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ขาดความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน เพียงแต่ทำงานตามหน้าที่ให้เสร็จไปในแต่ละวันเท่านั้น

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติทำงาน

จากการศึกษาเอกสารปรากฏว่า มีนักวิชาการได้ให้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจในการทำงาน ไว้หลายท่าน ดังนี้

กิลเมอร์ (V.H.B. Gilmer, 1967 : 80) ได้ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจในการทำงานเป็นทัศนคติของบุคคลที่มีต่อปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตโดยทั่วไปที่ได้รับมา

กิลเมอร์ ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดความพอใจในการทำงานว่าขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ดังนี้

- 1) ความมั่นคงปลอดภัย ได้แก่ ความมั่นคงในการทำงาน การได้รับความเป็นธรรมจากผู้บังคับบัญชา
- 2) โอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ได้แก่ การมีโอกาสได้เลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น
- 3) การจัดการ ได้แก่ ความพึงพอใจต่อสถานที่ที่ปฏิบัติงานอยู่รวมทั้งการดำเนินงานในหน่วยงานนั้นด้วย
- 4) ค่าจ้างและค่าตอบแทน ได้แก่ จำนวนเงินประจำที่ได้รับและรายได้ที่จ่ายตอบแทนพิเศษที่หน่วยงานให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน
- 5) ลักษณะงานที่ทำ ได้แก่ การได้ทำงานที่ตรงกับความรู้ความสามารถ
- 6) การนิเทศงานหรือการฝึกอบรม ได้แก่ การให้โอกาสในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม โดยการศึกษาต่อการฝึกอบรมการดูงาน
- 7) การติดต่อสื่อสาร ได้แก่ การติดต่อสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน
- 8) สภาพการทำงาน ได้แก่ ระบบสิ่งแวดล้อมในสถานที่ทำงานที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน
- 9) ลักษณะทางสังคม ได้แก่ ความรู้สึกพอใจที่ผู้ปฏิบัติงานได้ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข
- 10) สิ่งตอบแทนหรือผลประโยชน์ต่างๆ ได้แก่ ค่ารักษาพยาบาล กองทุนสำรองเลี้ยงชีพสวัสดิการด้านอื่นๆ เช่น บ้านพักพนักงาน เป็นต้น (V.H.B. Gilmer, 1967 : 380-384)

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2544 : 143) ได้กล่าวถึง ความรู้สึกร่วมของบุคคลที่มีต่อการทำงานในทางบวก เป็นความสุขของบุคคลที่เกิดจากการปฏิบัติงาน และได้รับผลตอบแทน คือผลที่เป็นความพึงพอใจที่ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นที่จะทำงาน มีขวัญกำลังใจ สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงาน รวมทั้งการส่งผลต่อความสำเร็จ และเป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร

เทพพนม เมืองแมน และสรวง สุวรรณ (2529 : 111-112) ได้กล่าวถึง ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ภาวะความพึงพอใจหรือภาวะของการมีอารมณ์ในทางบวกที่มีผลเกิดขึ้นเนื่องจากการประเมินประสบการณ์ในงานของคน อย่างไรก็ตามความรู้สึกชอบงานของแต่ละคนขึ้นอยู่กับงานนั้น ได้ทำให้บุคคลผู้นั้นได้รับความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจ อันเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ชีวิตอยู่รอดหรือสมบูรณ์มากน้อยเพียงใด สิ่งที่เขาขาดหายไปในระหว่างที่เสนอให้ทำกับสิ่งที่คาดหวัง ที่จะได้รับเป็นรากฐานแห่งความพึงพอใจและความไม่พึงพอใจได้ องค์ประกอบส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในงาน ได้แก่ ด้านความสามารถ และด้านบุคลิกภาพ ซึ่งเป็นบทบาททำให้ตัวบุคคลเกิดความพึงพอใจในการเป็นผู้ปฏิบัติงาน

ธงชัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงษ์ (2533 : 65) ได้กล่าวถึง ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างความพึงพอใจในงาน ให้เกิดขึ้นในตัวบุคลากรในองค์กร โดยเฉพาะความพึงพอใจภายใน ปัจจัยสำคัญของการสร้างความพึงพอใจในงานก็คือ ผู้บริหารจะต้องเข้าใจโครงสร้างการจูงใจในตัวเองของเขาเอง และนำความเข้าใจนี้ไปใช้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในการจูงใจจะต้องมีสามัญสำนึกที่ดี และมีความสามารถที่จะวินิจฉัย วิเคราะห์ ช่างสังเกต และสนใจมองลึกไปถึงความแตกต่างในตัวผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อที่จะได้ปฏิบัติอย่าง

เหมาะสม โดยเหตุผลและข้อตกลงทางจิตใจเป็นจุดเริ่มต้นที่จะสามารถจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาได้ถูกต้อง โดยต้องคาดคะเนถึงความหมายของผู้ใต้บังคับบัญชา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความสามารถและ สิ่งจูงใจที่ผู้ใต้บังคับบัญชามีอยู่ผู้บริหารควรจะค้นหาว่าอะไรที่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ กล่าวถึงว่าเป็น สิ่งจูงใจของพวกเขาได้เครื่องมือที่สำคัญเกี่ยวกับการจูงใจที่ผู้บริหารจะต้องใช้ก็คือ ความเข้าใจจาก การรับรู้และการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

รง ภูพวงไพโรจน์ (2540) กล่าวว่าคุณลักษณะของงาน หมายถึงกลุ่มของคุณสมบัติงานในมิติ ต่างๆ (Job Dimensions) จำนวน 5 มิติ คือ ความหลากหลายทักษะ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ของงาน ความสำคัญของงาน ความมีอิสระในการตัดสินใจในงาน และผลสะท้อนจากงาน ซึ่งจะวัด เป็นระดับความมากน้อย (Degree) ของมิติต่างๆ

ณัฐพันธ์ เชนนันท์ (2551 : 78) อธิบายว่า ปัจจุบันบุคลากรมีความรู้เพิ่มขึ้น มีทัศนคติ และความต้องการในการทำงาน ตลอดจนการใช้ชีวิตที่ต่างจากอดีต สังคมมีความซับซ้อนเกี่ยวเนื่องกัน มากขึ้น พนักงานรุ่นใหม่ที่มีความรู้ ทักษะ ความสามารถมากขึ้น ก็พร้อมที่จะรับผิดชอบมากขึ้น และ มักต่อต้านการปฏิบัติงานที่คอยรับคำสั่งเพียงอย่างเดียว แต่บุคคลจะต้องการอำนาจในการตัดสินใจ ความพอใจ และความภาคภูมิใจในงาน เพื่อที่จะปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความรู้ความสามารถ

พรธนิภา สืบสุข (2548) กล่าวว่า คุณลักษณะงาน หมายถึง การรับรู้รูปแบบของงานที่ปฏิบัติ อยู่ โดยพิจารณาว่าเป็นงานที่เหมาะสมกับความรู้และความสามารถ โดยมีการร่วมแรงร่วมใจ ช่วยกัน ทำงานและมีการตอบสนอง

ศลิษา ทวีวัฒนกิจบรร (2548 : 9-10) กล่าวว่า คุณลักษณะงาน หมายถึง กลุ่มของคุณสมบัติ งานในมิติต่าง ๆ (Job Dimensions) เป็นการสร้างงานที่มีคุณลักษณะที่จะสร้างเงื่อนไข ให้เกิด แรงจูงใจในงานอย่างสูง เกิดความพึงพอใจในงาน และผลปฏิบัติงาน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2534 : 130-131) อธิบายว่าลักษณะของงานประกอบด้วย การที่ ผู้ปฏิบัติงานรับทราบว่างานที่ทำมีความท้าทาย มีความสร้างสรรค์ งานมีความน่าสนใจ มีโอกาสที่จะ ได้เรียนรู้ การได้รับผิดชอบงานที่ทำ สามารถควบคุมการทำงาน และงานนั้นมีโอกาสที่จะทำงานนั้นให้ เสร็จจะทำให้พนักงานเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ลักษณะงานมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม และ ทัศนคติในการทำงาน โดยลักษณะงานที่เป็นสิ่งจูงใจจะมีผลให้พนักงานมีอารมณ์และความรู้สึก ไปใน ทางบวกทำให้พนักงานปฏิบัติงานได้อย่างดี ในทางกลับกันถ้าหากว่าลักษณะงานไม่เป็น สิ่งจูงใจ พนักงานก็จะรู้สึกไม่ชอบงานไม่พอใจในงานถ้าต้องทนทำงานในลักษณะนี้เป็นเวลานาน พนักงานจะ รู้สึกเบื่อหน่าย

จะเห็นได้ว่า คุณลักษณะความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน คือ การรับรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะ ของงานที่ปฏิบัติอยู่ว่าเป็นงานที่มีทักษะที่หลากหลายเหมาะสมกับความรู้และความสามารถ เป็นงาน ที่มีความสำคัญมีคุณค่ามีการร่วมแรงร่วมใจช่วยกันปฏิบัติงานให้สำเร็จมีอิสระในการตัดสินใจ ออกแบบการปฏิบัติงานและได้รับทราบถึงผลที่เกิดจากการกระทำ

ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในงานโดยรวม

ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในงานมีอยู่หลายปัจจัย ซึ่งสามารถพิจารณาได้เป็น 4 กลุ่ม คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย ประสบการณ์การทำงาน, เพศ, จำนวนสมาชิกในการ ทำงาน, อายุ, เวลาในการทำงาน, เชื้อชาติ, ปัญหา, ระดับการศึกษา, บุคลิกภาพ, ระดับเงินเดือน, แรงจูงใจในการทำงาน และความสนใจในงาน

2. ปัจจัยด้านงาน ประกอบด้วย ลักษณะงาน, ทักษะความหลากหลายในการทำงาน, ฐานะทางวิชาชีพ, ขนาดของหน่วยงาน, ระยะทางระหว่างบ้านกับที่ทำงาน และโครงสร้างของงาน
3. ปัจจัยด้านการจัดการ ประกอบด้วย ความมั่นคงในงาน, รายรับ, โอกาสก้าวหน้า, อำนาจตามตำแหน่งหน้าที่, สภาพการทำงาน, เพื่อนร่วมงาน, ความรับผิดชอบในงาน, การนิเทศงานสำหรับพนักงานใหม่, การสื่อสารกับผู้บังคับบัญชา, ความศรัทธาในผู้บริหารกับพนักงาน
4. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ประกอบด้วย การจัดสถานที่, อุณหภูมิ, แสง, เสียง, บรรยากาศในการทำงานที่ช่วยส่งเสริมการติดต่อสื่อสาร และการประสานงานภายในองค์กร

บทสรุป

พอใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความรู้สึกดี หรือมีเจตคติทางบวกต่อการทำงานอันเนื่องมาจากการที่บุคคลทำงานแล้วได้รับการตอบสนองความต้องการในระดับที่บุคคลคาดหวังไว้ ส่วนปัจจัยสำคัญของการสร้างความพึงพอใจในงานนั้น ผู้บริหารจะต้องสร้างการจูงใจให้กับตัวเองและผู้ที่บังคับบัญชา ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จนั้นจะต้องมีสามัญสำนึกที่ดี และมีความสามารถที่จะวินิจฉัย วิเคราะห์ ช่างสังเกต และสนใจมองลึกลงไปถึงความแตกต่างในตัวผู้บังคับบัญชา และการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ จึงจะทำให้เกิดความพึงพอใจในการเป็นผู้ปฏิบัติงาน

บรรณานุกรม

- เทพพนม เมืองแมน และสวีน สุวรรณ. (2533). **พฤติกรรมองค์การ**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธงชัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงษ์. (2529). **พฤติกรรมของบุคคลในองค์การ**. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ณัฐพันธ์ เชนนันท์. (2551). **พฤติกรรมองค์การ**. กรุงเทพฯ: วี.พริ้นท์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2544). **จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- _____. (2534). **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพมหานคร.
- นเรศ ภูโคกสูง. (2541). **การศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)**. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รง ภูพวงไพโรจน์. (2540). **ผลกระทบของปัจจัยส่วนบุคคลและคุณลักษณะของงานที่มีต่อความพึงพอใจในงานของบุคลากรที่ทำงานด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีการสื่อสารข้อมูลในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ บัณฑิตวิทยาลัย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุวารี เคียงประพันธ์. (2543). **ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในส่วนกลาง**. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรณิภา สืบสุข. (2548). **ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณลักษณะงานภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าหอผู้ป่วยกับความสุขในการทำงานของพยาบาลประจำการโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ**. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศลิษา ทวีวัฒนะกิจบวร. (2548). **ผลกระทบของคุณลักษณะงานและคุณลักษณะโครงสร้างเชิงสังคมที่มีต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานภายในตน**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตรมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

V. Gilmer. B. Haller and Others. (1967). **Industrial Psychology**. New York : McGraw-Hill.

V.H.B. Gilmer. (1967). **Industrial and Organizational Psychology**. Hogakusha : McGraw Hill.

จริยธรรมการตีพิมพ์บทความในวารสารชัยภูมิปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

วารสารชัยภูมิปริทรรศน์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิให้ความสำคัญกับการรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ ดังนั้น จึงกำหนดให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามหลักการและมาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์อย่างเคร่งครัด ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการและกองบรรณาธิการในวารสารชัยภูมิปริทรรศน์

1. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาและตรวจสอบบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารทุกบทความ โดยพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาบทความกับเป้าหมายและขอบเขตของวารสาร รวมถึงตรวจสอบคุณภาพของบทความตามกระบวนการประเมินคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์
2. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องใช้หลักการในพิจารณาบทความโดยอ้างอิงเหตุผลทางวิชาการเป็นหลัก และต้องไม่มีอคติต่อผู้นิพนธ์บทความและเนื้อหาบทความที่พิจารณาไม่ว่าจะด้วยกรณีใดๆ ทั้งสิ้น
3. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์บทความหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความ ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ในเชิงธุรกิจหรือในการนำไปเป็นผลงานทางวิชาการของตนเอง
4. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่ปิดกั้น เปลี่ยนแปลง หรือแทรกแซงข้อมูลที่ใช้แลกเปลี่ยนระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความและผู้นิพนธ์บทความ
5. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ของวารสารอย่างเคร่งครัด

บทบาทหน้าที่ของผู้นิพนธ์บทความในวารสารชัยภูมิปริทรรศน์

1. บทความที่ผู้นิพนธ์ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน
2. ผู้นิพนธ์บทความต้องทำการอ้างอิงให้ถูกต้องทุกครั้งเมื่อนำผลงานของผู้อื่นมานำเสนอหรืออ้างอิงประกอบในเนื้อหาบทความของตนเอง และต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น
3. หากผลงานทางวิชาการของผู้นิพนธ์เกี่ยวข้องกับการใช้สัตว์ ผู้เข้าร่วม หรืออาสาสมัคร หรือผลการวิจัยมีประเด็นที่เปราะบางต่อผู้ให้ข้อมูล ผู้นิพนธ์ควรดำเนินการตามหลักจริยธรรม ปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด รวมถึงต้องได้รับความยินยอมก่อนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือแสดงเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หรือในสัตว์ ทดลองประกอบด้วยทุกครั้ง
4. ผู้นิพนธ์บทความต้องยินยอมโอนลิขสิทธิ์ให้แก่วารสารชัยภูมิปริทรรศน์ ก่อนการตีพิมพ์ และไม่นำผลงานไปเผยแพร่หรือตีพิมพ์กับแหล่งอื่น ๆ หลังจากที่ได้รับการตีพิมพ์กับวารสารชัยภูมิปริทรรศน์แล้ว

5. ชื่อผู้นิพนธ์ที่ปรากฏในบทความต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในบทความนั้นๆ จริง

บทบาทหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์บทความ การพิจารณาคุณภาพของบทความต้องคำนึงถึงคุณภาพของบทความเป็นหลัก และพิจารณาบนหลักการและเหตุผลทางวิชาการโดยปราศจากอคติหรือความขัดแย้งส่วนตัว
2. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องตระหนักว่าตนเองเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของบทความที่รับประเมินอย่างแท้จริง
3. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่แสวงหาประโยชน์จากบทความที่ตนเองได้ทำการประเมิน
4. หากผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความได้ตรวจสอบแล้วพบว่าบทความที่รับประเมินเป็นบทความที่คัดลอกผลงานชิ้นอื่น ๆ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที พร้อมแสดงหลักฐานประกอบที่ชัดเจน
5. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องรักษาระยะเวลาประเมินตามกรอบเวลาประเมินที่วารสารชัยภูมิปริทรรศน์กำหนด รวมถึงไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความให้ผู้อื่นได้รับรู้

การเตรียมต้นฉบับเพื่อการเสนอจัดพิมพ์ในวารสารชัยภูมิปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

1. ขนาดของต้นฉบับ

พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสันขนาด A4 โดยเว้นระยะระหว่างขอบกระดาษด้านบน 3.81 ซม. ด้านขวากับด้านล่าง 2.54 ซม.

2. รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง

ใช้รูปแบบอักษร TH Sarabun PSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้ขนาดและชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการวางตำแหน่งดังนี้

2.1 ขนาดกระดาษ จัดพิมพ์บทความด้วยกระดาษ ขนาด A4 พร้อมระบุเลขหน้า ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านขวาและซ้ายตามรูปแบบการจัดหนังสือทั่วไป

2.2 ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

2.3 ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ตัวพิมพ์ใหญ่ ขนาด 14 ชนิดตัวหนา ตัวพิมพ์เล็ก ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

2.4 ชื่อผู้เขียน ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านขวา ใต้ชื่อเรื่อง โดยให้ใส่ทั้งชื่อผู้เขียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุอีเมลด้วย

2.5 ที่อยู่หรือหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านขวา ใต้ชื่อผู้เขียน โดยให้ใส่ที่อยู่หรือหน่วยงานทั้งชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.6 หัวข้อบทคัดย่อไทยและอังกฤษ ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านซ้าย ใต้ที่อยู่หรือหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน โดยหัวข้อบทคัดย่อไทยและหัวข้อบทคัดย่ออังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตัวพิมพ์ใหญ่

2.7 เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์ไม่ควรเกิน 3 ย่อหน้า บรรทัดแรกเว้น 1 แท็บ (Tab) จากขอบกระดาษด้านซ้าย และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

2.8 หัวข้อของคำสำคัญ ภาษาไทย ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดซ้ายหน้ากระดาษ ใต้บทคัดย่อภาษาไทย และคำสำคัญนี้ไม่ควรเกิน 3 ศัพท์ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา

2.9 หัวข้อของคำสำคัญ ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดซ้ายหน้ากระดาษ ใต้บทคัดย่อภาษาอังกฤษ และคำสำคัญนี้ไม่ควรเกิน 3 ศัพท์ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา

2.10 หัวข้อเรื่อง ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านซ้าย ระบุหมายเลขข้อ

2.11 หัวข้อย่อย ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ระบุหมายเลขข้อย่อย โดยเรียงตามลำดับตามเลขหัวข้อเรื่องเป็นหลัก

2.13 เนื้อหา ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน โดยบทความวิจัยและบทความวิชาการ ให้มีองค์ประกอบเริ่มตั้งแต่บทนำหรือความนำ เนื้อหาหลัก วิเคราะห์และสรุป บรรณานุกรม ส่วนบทวิจารณ์หนังสือ ให้มีข้อมูลทางบรรณานุกรม ชื่อผู้วิจารณ์ บทวิจารณ์ สำหรับงานสร้างสรรค์ประเภทอื่นๆ ให้มีองค์ประกอบตามบทความวิจัยและบทความวิชาการ

3. จำนวนหน้าต้นฉบับ

เนื้อหาของบทความตั้งแต่หัวข้อเรื่องจนถึงบรรณานุกรมควรมีความยาวไม่ควรเกิน 15 หน้า
กระดาษ ขนาด A4

4. ช่องทางการส่งผลงาน

4.1 ทางไปรษณีย์ ให้พิมพ์ผลงาน 1 ชุด และซีดีบันทึกผลงานในรูปแบบไมโครซอฟต์เวิร์ด
1 แผ่น ส่งถึง กองบรรณาธิการวารสารชัยภูมิปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ เลขที่ 97 หมู่ที่ 14 บ้าน
โนนเหลื่อม ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ 36000 โทรศัพท์ 082-134-1049, 082-
443-9987

4.2 ทาง Email โดยส่งไฟล์เวิร์ด ไปที่ phayalae@mcu.ac.th

4.3 ทาง website โดยส่งไฟล์เวิร์ดเข้าในระบบของวารสาร หลังจากนั้น ทางวารสารจะ
ดำเนินการตามลำดับจนกว่าจะมีการตีพิมพ์ผลงาน